Uchwała Nr XXIX/239/09
Rady Gminy Miłoradz
z dnia 9 listopada 2009 roku

w sprawie: przyjęcia „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz - 2009" w granicach administracyjnych gminy.

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. Nr z 2003r. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi) **Rada Gminy Miłoradz** uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz 2009" opracowane na podstawie uchwały Nr XI/69/07 Rady Gminy Miłoradz z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz w granicach administracyjnych gminy.

§ 2

Integralną część niniejszej uchwały stanowią:

1) Tekst studium – załącznik Nr 1,
2) Rysunek studium – załącznik Nr 2 – mapa w skali 1:10.000 p.n. „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz",
3) Rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag – załącznik Nr 3.

§ 3

Traci moc uchwała Nr XIII/95/99 Rady Gminy Miłoradz z dnia 21 grudnia 1999 r.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miłoradz.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

WICEWODNICZĄCY RADY

Katarzyna Kostrzewa - Rzoska

WÓJT GMINY
MIŁORADZ

STUDIUM

UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW

ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

GMINY MIŁORADZ

``

MIŁORADZ – 2009 r.

Temat opracowania:

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MIŁORADZ 2009 r. W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH GMINY

Autorzy opracowania:

1) mgr inż. arch. Piotr Kowalski upr. urb. nr 1534, Z-138 członek ZOIU
2) mgr inż. Ryszard Bąk upr .bud. nr 429/Sz/94, specj. w zakresie budowy dróg upr. proj. nr 186/Sz/2002, konstrukcyjno-bud. bez ograniczeń, członek ZOIIB nr ZAP/BO/0102/07
3) dr inż. arch. Elżbieta Czekiel-Świtalska członek ZOIU nr Z- 415
4) mgr inż. Mirosława Bąk upr. bud. 430/Sz/94,
5) mgr inż. arch. Małgorzata Wojtaś-Frankowska członek ZP-0343
6) Aleksandra Bąk

Miłoradz 2009 r.

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA:

I. Część informacyjna

II. Uchwała Rady Gminy Miłoradz w sprawie przyjęcia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz w granicach administracyjnych gminy.

Załączniki do uchwały:

1. Część tekstowa studium - załącznik nr 1
2. Część graficzna studium - mapa w skali 1:10 000 - załącznik nr 2
3. Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag - załącznik nr 3

CZĘŚĆ INFORMACYJNA

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest sporządzenie nowego studium w pełnym zakresie w granicach administracyjnych gminy Miłoradz p.n. „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz - - 2008 ” .

Poprzednie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” z 1999 r. zostało opracowane przez zespół w składzie:

mgr inż. arch. Bogumiła Beneda	- główny projektant
dr nauk przyrodn. Joanna Fac – Beneda	- ochrona i kształt. środowiska przyrodniczego
mgr inż. Urszula Frąckiewicz	- komunikacja
mgr inż. Piotr Gajewski	- infrastruktura techniczna
mgr Krystyna Grabska	- problemy społ. – gospodarcze
mgr inż. Kazimierz Ostrowski	- rolnictwo
mgr inż. arch. Małgorzata Walicka – Podolska	- zagospodarowanie przestrzenne ochrona dóbr kultury
mgr inż. Tadeusz Rączka	- elektroenergetyka

i uchwalone uchwałą Nr IX/48/99 Rady Gminy Miłoradz z dnia 27 kwietnia 1999 r.

W wyniku zmian zachodzących na przestrzeni lat od momentu uchwalenia studium w 1999 r., Rada Gminy Miłoradz wraz z Wójtem Gminy działając w oparciu o art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonała stosownych analiz i ocen aktualności zapisów obowiązującego w gminie Miłoradz studium, w wyniku których podjęto stosowne działania mające na celu sporządzenie nowego dokumentu dla władz samorządowych, będącego podstawą ich dalszych działań gospodarczych i przestrzennych w gminie.
Studium, pomimo, że nie stanowi prawa miejscowego, to jest aktem kierownictwa wewnętrznego dla władz gminy, w związku z czym jest bardzo ważnym narzędziem do tworzenia prawa miejscowego, a więc prawidłowego rozwoju gospodarczego Gminy.

Co bardzo ważne i na co należy zwrócić uwagę, to fakt, iż poprzednie studium, tworzone na podstawie przepisów z 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym było dokumentem niejako „gabinetowym”, natomiast nowe przepisy z 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym poddają ten dokument pod osąd społeczny poprzez jego wyłożenie do publicznego wglądu oraz poddanie pod dyskusję publiczną społeczeństwa Gminy. Nowa ustawa wzmocniła też rolę studium. Wg poprzednich przepisów – ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o

zagospodarowaniu przestrzennym zgodnie z art. 18 ust 2. obowiązywało ustalenie spójności studium i planu, natomiast obecnie, zgodnie z art. 9 ust.4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia studium są wiążące przy sporządzaniu planu. Wskazują na to również inne przepisy zawarte w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 15, ust. 1, 20 ust. 1).

Nowy dokument w postaci studium sporządzonego w oparciu o ustawę z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązuje władze samorządowe do:

- działań planistycznych zgodnych z kierunkami określonymi w studium,
- działań inwestycyjnych zgodnych z zapisami studium i jego częścią graficzną, poprzez ocenę zgodności ze studium każdego uchwalanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzenia działań promujących i reklamujących Gminę na zewnątrz.

2. Podstawa opracowania.

Studium opracowano na podstawie uchwały Nr XI/69/07 Rady Gminy Miłoradz z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz.

Do opracowania wykorzystano m.in. przepisy nw. ustaw:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 118, poz. 1233),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U . Nr 155, poz. 1298),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zmianami),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313, z 2007 r. Nr 179, poz. 1275),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 926),

- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr .239, poz. 2019 ze zmianami).
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 ze zmianami),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. 2007 r. Nr 19, poz. 115 ze zmianami), z rozporządzeniem wykonawczym,
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U . z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 ze zmianami) wraz z rozporządzeniem wykonawczym,
- ustawa z 13 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami),

3. Podstawy merytoryczne opracowania.

Do opracowania nowego studium wykorzystano:
- obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz" uchwalone uchwałą Nr IX/48/99 Rady Gminy Miłoradz z dnia 27 kwietnia 1999 r.
- ekofizjografię opracowaną dla obszaru gminy Miłoradz,
- wnioski złożone do zmiany studium przez stosowne instytucje i urzędy,
- ocenę możliwości lokalizacyjnych parku elektrowni wiatrowych ,
- ocenę wpływu lokalizacji wiatrowni na florę i faunę znajdującą się na obszarze zmiany studium i obszarach przyległych,
- Program dla Żuław Marszałków Województw Pomorskiego i Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007 - 2013 z 2005 r. (projekt),

4. Wytyczne do studium z opracowań wyższego rzędu:

1) Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Pomorskiego uchwalony uchwałą Nr 639/XLVI/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 września 2002 r. oraz *inne dokumenty i materiały* będące w posiadaniu Zarządu Województwa służące do opracowania informacji i wniosków przez Zarząd Województwa Pomorskiego z dnia 18.10.2007 r. znak DR RP. III.JP.7326-843/07, które w całości są do uwzględnienia w opracowanym studium gminy.
Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Pomorskiego został opracowany pod rządami ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zmianami). Jest opracowaniem regionalnym, określającym wielkoprzestrzenne struktury funkcjonalne na tle uwarunkowań środowiska przyrodniczego, w tym

podstawowe elementy sieci osadniczej, systemy obszarów chronionych, rozmieszczenie infrastruktury technicznej, społecznej, zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych wraz z obszarami do ich realizacji.
Plan ten nie jest aktem prawa miejscowego, jednak zgodnie z obowiązującą obecnie ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami) studium gminy podlega uzgodnieniu w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowaniu przestrzennego województwa.

Wśród innych dokumentów i materiałów należy wymienić:
- strategię rozwoju województwa pomorskiego uchwaloną uchwałą 587/xxv/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r.
- Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego pod redakcją Feliksa Pankau – Gdańsk 2006,
- Strategię rozwoju województwa pomorskiego do 2020 r. pod redakcją Radomira Matczaka – Gdańsk 2005 ,
- Studium ekofizjograficzne województwa pomorskiego pod redakcją Jarosława T. Czochańskiego – Słupsk – Gdańsk 2006,
- Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 pod redakcją Wandy Zaworskiej – Matugi – Gdańsk 2005,
- Wojewódzki plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego pod redakcją Pawła Szyszkowskiego – Gdańsk 2005 r.
- dane GUS dla gminy Miłoradz,

2) Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Miłoradz" uchwalone uchwałą Nr VII/34/07 Rady Gminy Miłoradz z dnia 17 marca 2007 r.,

3) Strategia rozwoju Gminy Miłoradz uchwalona uchwałą Nr VII/35/07 Rady Gminy Miłoradz z dnia 17 marca 2007 r.,

4) Plan rozwoju lokalnego Gminy Miłoradz na lata 2007 – 2013, uchwalony uchwałą Nr VII/36/07 Rady Gminy Miłoradz z dnia 17 marca 2007 r.

5) Plan gospodarki odpadami dla Gminy Miłoradz uchwalony uchwałą Nr XX /151/04 Rady Gminy Miłoradz z dnia 25 listopada 2004 r. wraz z Programem ochrony środowiska Gminy Miłoradz.

6) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 przyjęty przez Komisję Europejską 24 lipca 2007, określający strategię oraz główne kierunki działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich na

terenie kraju. Głównymi celami jest wzmocnienie ekonomiczne gospodarstw, wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego, a także podejmowane działań mających zapewnić różnicowanie działalności gospodarczej na wsi, w celu tworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców. Wsparcie z tych funduszy za pośrednictwem Urzędu Marszałkowskiego będą mogły uzyskać projekty gmin województwa pomorskiego z zakresu melioracji wodnych, gospodarki wodnej i ściekowej, segregacji, zbierania i wywozu odpadów komunalnych a także pozyskiwania i wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Kontynuowane będzie również działanie pod nazwą: "Odnowa i Rozwój Wsi", w ramach którego będzie można pozyskać środki m.in. na budowę, remonty świetlic, zagospodarowanie centrów wsi oraz remonty dachów i elewacji zewnętrznych w obiektach architektury sakralnej.

7) Opracowanie p.n. Pętla Żuławska - Międzynarodowa Droga Wodna E-70 Program rozwoju dróg wodnych Delty Wisły i Zalewu Wiślanego (w zakresie turystycznego ich wykorzystania), uchwalone uchwałą Nr 1101/ /LII/06 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia z dnia 23 października 2006 r. w sprawie w sprawie uchwalenia Programu rozwoju dróg wodnych Delty Wisły i Zalewu Wiślanego – Pętla Żuławska Międzynarodowa Droga Wodna E-70. W projekt „Pętli Żuławskiej" jest zaangażowanych 35 partnerów, w tym 26 miast i gmin. Zakłada on kompleksowy rozwój turystyki wodnej w obszarze Delty Wisły, do porównywalnego poziomu jak w Europie Zachodniej.
Program obejmuje:
- budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej, poprawę żeglowności i bezpieczeństwa szlaków wodnych,
- zwiększenie ruchu turystycznego poprzez stworzenie systemu informacji turystyki wodnej,
- budowę i rozbudowę infrastruktury poprawiającej i zwiększającej dostępność do obiektów i atrakcji turystycznych wokół szlaków wodnych,
- rozwój wyspecjalizowanych form turystyki i rekreacji wykorzystujących walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe gmin położonych wokół szlaków wodnych.

Inwestycja zaplanowana jest na lata 2007-2013 i będzie realizowana ze środków Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013.

Gmina Miłoradz jest jednym z 26 partnerów biorących udział w projekcie z uwagi na korzystne w tym aspekcie położenie w rozwidleniu Wisły i Nogatu.

8) Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w województwie pomorskim opracowane przez Biuro Planowania Przestrzennego w Słupsku z 2003 r. W opracowaniu zaproponowano m.in. odległości dla lokalizacji parków elektrowni wiatrowych do spełnienia w planach zagospodarowania przestrzennego.

Uchwała Nr ...../...../2008
Rady Gminy Miłoradz
z dnia .....

w sprawie przyjęcia „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz - 2008” w granicach administracyjnych gminy.

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.01.142.1591, z 2002 r. Nr 23, poz.220, Nr 62, poz.558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz.1271, Nr 214, poz.1806, z 2003 r. Nr 80, poz.717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz.717, z 2004 r. Nr 6, poz.41, Nr 141, poz. 1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 225, poz. 1635, z 2007 r. Nr 127, poz. 880) Rada Gminy Miłoradz uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz 2008” opracowane na podstawie uchwały Nr XI/69/07 Rady Gminy Miłoradz z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz w granicach administracyjnych gminy.

§ 2 . Integralną część niniejszej uchwały stanowią:
1) Tekst studium – załącznik Nr 1,
2) Rysunek studium – załącznik Nr 2 – mapa w skali 1:10.000 p.n. „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miłoradz”,
3) Rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag – załącznik Nr 3.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XIII/95/99 Rady Gminy Miłoradz z dnia 21 grudnia 1999 r.

§ 4 . Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miłoradz.

§ 5 . Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

ZAŁĄCZNIK NR 1

WSTĘP DO STUDIUM

- **GŁÓWNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY**.

W oparciu o art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym niniejsze studium uwzględnia:

1) dotychczasowego przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
2) stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony,
3) stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
4) stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
5) warunki i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
7) potrzeby i możliwości rozwoju gminy,
8) stanu prawny gruntów,
9) występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
10) występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
11) występowanie udokumentowanych zasobów wód podziemnych,
12) stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
13) zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Na terenie gminy nie występują udokumentowane złoża surowców mineralnych.
Po przeprowadzonej szczegółowej wizji LOKALNEJ terenu, Gminę Miłoradz można scharakteryzować w następujący sposób:

1) główne elementy uwarunkowań zewnętrznych gminy to:
   a) położenie w obrębie Żuław Wiślanych na styku dwóch subregionów: Żuław Wiślanych i Dolnej Wisły, które przesądzają o wiodących funkcjach gminy, którymi są funkcje rolnicze, krajoznawcze i rekreacyjne,
   b) położenie gminy – które zobowiązuje do szczególnego eksponowania zagadnień ochrony przyrody i wzbogacania środowiska przyrodniczego w dolinie Wisły i Nogatu oraz istnienie obszarów i obiektów chronionych pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz równowagi ekologicznej,

c) dobre powiązania drogowe z ośrodkami miejskimi: Malborkiem oraz Trójmiastem, wspomagające rozwój gminy,
d) sąsiedztwo ww. miast to dobre warunki korzystania z szerokiej gamy usług, możliwości poszukiwania pracy, co jednocześnie wymusza konieczność rozwoju infrastruktury technicznej na obszarze gminy, w tym dróg o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i lokalnym.

2) podstawowe uwarunkowania wewnętrzne:
a) gmina powinna przede wszystkim postawić na modernizację i remonty dróg, ponieważ obecny stan nie gwarantuje wzrostu poziomu jakości życia mieszkańców i rozwoju gminy,
b) cenne obszary przyrodnicze, do których należy zaliczyć:
obszary i obiekty chronione pozwalające na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego i równowagi ekologicznej:
• Rezerwat przyrody Las Łęgowy nad Nogatem,
• Rezerwat przyrody Mątawy,
• Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat,
• Środkowożuławski Obszar Chronionego Krajobrazu,
• Obszar Natura 2000,
b) znaczne przestrzenie zachowanego krajobrazu kulturowego z minionych wieków oraz obiekty architektury regionalnej i zabytki sakralne,
c) położenie gminy w sąsiedztwie Trójmiasta i Malborka wskazują również na możliwości rozwojowe turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki,
d) gmina dysponuje właściwym potencjałem ludzkim – dużą ilością ludzi młodych, na których można oprzeć dalszy rozwój gminy,
e) konieczna jest właściwa ochrona wód podziemnych poprzez prawidłowe odprowadzanie ścieków z obszarów zabudowanych,
f) gmina powinna wykorzystać położenie na równinie aluwialnej wzniesionej niewiele nad poziom morza oraz występowanie silnych wiatrów, które ze względu na równinny i rozległy charakter obszaru nie napotykają istotnych przeszkód w postaci wyniesień terenu i zwartych zadrzewień.

3) Podstawowy cel rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy to uzyskanie takiej struktury przestrzennej terenów zabudowanych, która w sposób zrównoważony i harmonijny wykorzysta walory przyrodnicze i kulturowe gminy, jej zasoby i potencjał ludzki dla potrzeb rozwoju i poprawy życia mieszkańców gminy Miłoradz.
Głównym uwarunkowaniem rozwoju gminy jest potencjał rolny – wysokiej jakości grunty. Krajobraz gminny zdeterminowany jest przez jej charakter wiejski. Obserwuje się niewykorzystany potencjał przyrodniczy, kulturowy i krajobrazowy gminy dla rozwoju turystyki, szczególnie krajoznawczej i agroturystyki.

Nie wystarczy opis, że istnieją obszary prawnie chronione, jak np. Rezerwaty ale konieczna jest informacja jak tam dotrzeć, czy można się w nich poruszać co można tam robić, ale nie po przyjeździe na miejsce – taka informacja winna być szeroko dostępna dla uatrakcyjnienia walorów Gminy.
Słabo rozwinięta jest baza noclegowa i gastronomiczna, a właściwie jej brak na terenie gminy. Słabo rozwinięta jest strona informacyjna, promocyjna, temat zasobów gminy, w tym strona informatyczna.
Świadczy to o niskiej świadomości mieszkańców, co do możliwości rozwojowych Gminy i tym samym jej mieszkańców.

a) Gospodarka – główne sektory gospodarki:
   - rolnictwo z uwagi na wysoką jakość gleb,
   - turystyka – krajoznawcza i agroturystyka .

   W gminnej ewidencji działalności gospodarczej figuruje obecnie ca 135 działalności gospodarczych. Większość działa w branżach: budowlanej lub handlowej.
   Zarejestrowane również usługi rolnicze, gastronomiczne, piekarnicze, pielęgniarskie, rehabilitacyjne czy fryzjerskie oraz transportowe. Największe przedsiębiorstwa na terenie Gminy to:
   - Gospodarstwo Rolne "Delta-Agro", Miłoradz,
   - Przedsiębiorstwo "Rolne Delta-Agro", Miłoradz
   - Samopomoc Chłopska w Miłoradzu,
   - Gospodarstwo Rolne Bystrze Sp. z o.o. ,
   - RSP "Wolność", Gnojewo.

   Szczegółowy wykaz firm działających na terenie gminy można uzyskać na stronie /www.firmy.egospodarka.pl/gmina/miloradz

b) Rolnictwo – struktura zasiewów wskazuje, iż największy areał rolny obsiany jest:
   - 3 100 ha – pszenica,
   - 1 400 ha – rzepak.
   - 800 ha – buraki cukrowe.

   Prawie 70 % gleb to gleby II i III klasy, co wskazuje na duże możliwości w rolnictwie.
   Z tego powodu trzeba dążyć m.in. do rozwoju infrastruktury rolniczej umożliwiającej skup i przetwórstwo na miejscu, do rozwoju rolnictwa ekologicznego, rozwoju gospodarstw agroturystycznych.
   Udział gruntów (wg danych Gminy) rolnych w powierzchni gminy wynosi 6 531 ha, sady zajmują 9,0 ha, łąki 555 ha, pastwiska 622 ha, lasy i grunty leśne 488,84 ha, grunty pod wodami 671,08 ha, tereny komunikacyjne – 293,77 ha i tereny osiedlowe – 204,31 ha.

c) Leśnictwo – gmina ma bardzo mało gruntów zalesionych a jednocześnie na etapie zbierania wniosków do studium, takie propozycje nie zostały złożone.

- **GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY**.

Zgodnie z art. 10 ust.2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium określa:

1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m^2 oraz obszary przestrzeni publicznej;
9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
11) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
16) inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Realizacja określonego celu może zostać zrealizowana poprzez:

1) określenie kompleksowego systemu ochrony przyrody i krajobrazu,
2) poprawę stanu środowiska, poprzez realizację infrastruktury,
3) wykorzystanie zasad ochrony środowiska na rzecz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego gminy,
4) ochronę środowiska kulturowego, w celu utrwalania tożsamości środowiska i zasobów gminy,
5) uzyskanie wzrostu gospodarczego i zwiększenie efektywności gospodarowania przy wykorzystaniu położenia gminy,
6) uzyskanie właściwych standardów i zrównoważonego ładu przestrzennego gminy.

Strategia rozwoju gminy uchwalona uchwałą Nr VII/35/07 Rady Gminy Miłoradz 17 marca 2007 r. obejmuje podstawowe kierunki rozwoju gminy określone przez priorytetowe obszary przedsięwzięć infrastrukturalnych, społecznych i instytucjonalnych w podziale na cele strategiczne do realizacji w przedziale czasowym 2007-2013.
Cele do zrealizowania w Strategii zostały wypracowane wspólnym wysiłkiem władz gminnych, mieszkańców i podmiotów gospodarczych.

Dla łatwości korzystania z ustaleń studium nie tylko przez władze samorządowe ale i mieszkańców gminy, przyporządkowano do uwarunkowań stosowne kierunki rozwoju dla danego rozdziału. Taki system wprowadza generalny porządek w ustaleniach i tworzeniu ram dla określenia sytemu rozwoju.

TEKST STUDIUM

1. POŁOŻENIE GMINY MIŁORADZ I KRÓTKI RYS HISTORYCZNY

1) Położenie

Gmina Miłoradz leży na obszarze Żuław Wiślanych, w jego części określanej jako Wielkie Żuławy Malborskie, na styku dwóch subregionów: Żuław Wiślanych i Dolnej Wisły, w powiecie malborskim, w środkowowschodnim rejonie województwa pomorskiego.
Zajmuje powierzchnię 93,75 km^2, jest gminą wiejską.
W jej skład wchodzi dziewięć sołectw. Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Miłoradz.

Obszar gminy usytuowany jest w dolinie Wisły i Nogatu. Naturalną granice gminy wyznacza od strony zachodniej koryto rzeki Wisły, od strony południowej koryto rzeki Nogat. Od strony północnej graniczy z gminą Lichnowy a od strony wschodniej z gminą Malbork, od południa z gminą Sztum. Od strony zachodniej za rzeką Wisłą z gminami Tczew, Subkowy i Pelplin.

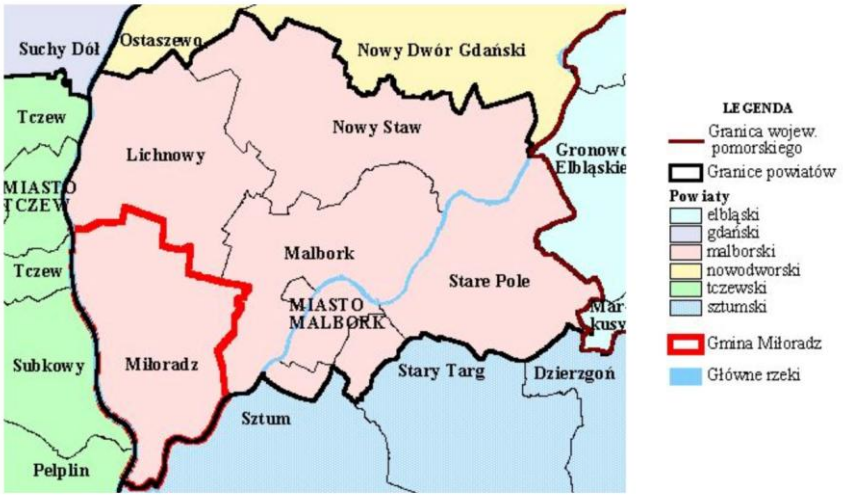

Na terenie Gminy znajdują się obszary i obiekty podlegające różnym formom ochrony prawnej.
- Rezerwat przyrody Las Łęgowy nad Nogatem,
- Rezerwat przyrody Mątawy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat,
- Środkowożuławski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Natura 2000,
- 14 pomników przyrody.

Istnienie obszarów i obiektów chronionych pozwala na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego i równowagi ekologicznej.

Na terenie gminy znajduje się 8 067 ha użytków rolnych, 457 ha lasów i gruntów zadrzewionych, 303 ha powierzchni wód, w tym 31 ha jezior. /dane geod. na 31.12.2007 r./ Główną funkcją gminy jest rolnictwo.

2) Rys historyczny

Gmina posiada bogatą przeszłość historyczną, o czym świadczą liczne wykopaliska archeologiczne. Osadnictwo tych okolic sięga tysięcy lat przed naszą erą. W średniowieczu tereny doliny Wisły i Nogatu, jako przygraniczne, zamieszkane były przez Prusów, Pomorzan i Polaków, a trwały charakter lokacyjny dała im krzyżacka akcja kolonizacyjna. Nazwa gminy wskazuje na jej przedwiecznego właściciela o słowiańskim imieniu Milorad. Szczątkowo zachowane dokumenty z tamtego czasu wzmiankują pod rokiem 1323 o proboszczu z Miłoradza. Na przestrzeni wieków tereny te zamieszkiwane były przez ludność wielu narodowości i wyznań. W okresie wczesnego średniowiecza zaludniane były zarówno przez ludność słowiańską, jak i pruską. Swoje piętno na tych ziemiach odcisnęli krzyżacy administrujący teren Żuław do 1466 r. Po wojnie trzynastoletniej cały obszar Żuław znalazł się w granicach państwa polskiego. Wtedy to swobodny szlak wodny zintensyfikował kontakty z Zachodem co ułatwiło przepływ idei, przede wszystkim religii luterańskiej. Równocześnie zwiększyły się kontakty z zachodem. I choć na Żuławach Malborskich katolicyzm stanowił nadal religię państwową, to jednak luteranie stanowili większość. W XVI wieku napłynęła nowa fala osadników – z Niderlandów, prześladowanych w swoim kraju z powodu przyjętego wyznania. Mennonici przynieśli ze sobą bardzo wysokie umiejętności rolnicze oraz udoskonalenie metody melioracji. Zachowały się też do dziś liczne zabytki ich specyficznego budownictwa – domy podcieniowe (*przykład domu we wsi Bystrze z charakterystycznym wielosłupowym podcieniem wysuniętym przed zasadniczą część budynku. Liczba słupów w podcieniu może być różna, ponoć, im było ich więcej tym bogatszy mieszkał w domu gospodarz, sam podcień może być częściowo zamknięty lub ustawiony z innej strony*) oraz urządzenia hydrotermiczne.

Dom podcieniowy we wsi Bystrze

W wyniku I rozbioru Polski w 1772 r. teren całego obecnego powiatu malborskiego został zajęty przez państwo pruskie. Zmiana przynależności państwowej spowodowała m.in. zmniejszenie liczebności ludności mennonickiej. Surowe zasady tej religii (skrajny pacyfizm, zakaz noszenia broni, zakaz składania jakichkolwiek przysiąg) spowodowały prześladowania ze strony militarystycznego państwa, a w ich wyniku emigrację znacznej części mennonitów w rejon Morza Czarnego. W XIX wieku nastąpił dalszy rozwój ekonomiczny tego terenu, do czego przyczyniła się poprawa komunikacji – budowa dróg i kolei, w tym – gęstej sieci kolejek wąskotorowych, docierających do większości miejscowości w gminie łączących je z większymi miastami regionu - Malborkiem i Tczewem. Powstały też pierwsze folwarki z charakterystyczną dla nich zabudową. Rozwinęło się przetwórstwo rolne, m.in. młynarstwo oraz cukiernictwo, a także tkactwo i przemysł materiałów budowlanych(cegielnie).

W okresie II wojny światowej wycofanie się wojsk niemieckich przed Armią Czerwoną spowodowało ogromne zniszczenia. Niemcy przerwali wały przeciwpowodziowe, zalewając znaczną część Żuław. Nastąpiły też ogromne migracje ludności. Zaludnienie Żuław, liczące przed wojną ponad 100 tys., w 1945 r. wynosiło tylko około 30 tys. osób, z czego około 26 tys. deklarowało narodowość niemiecką i zostało wysiedlone. Na te tereny kierowano osadników z Pomorza oraz tzw. repatriantów ze wschodnich terenów II Rzeczpospolitej. Nowi mieszkańcy nie mieli doświadczenia w gospodarowaniu w takich warunkach środowiska przyrodniczego, więc mimo zrekonstruowania zniszczonego systemu melioracyjnego i przeciwpowodziowego poziom rolnictwa obniżył się. Sytuacji nie poprawiło też utworzenie dużych gospodarstw państwowych (PGR-ów). Skutkiem starego systemu i przemian polityczno-gospodarczych ostatnich dziesięcioleci jest dzisiejsze bezrobocie strukturalne sięgające 40%. Źródeł utrzymania mieszkańcy upatrują w indywidualnym rolnictwie, usługach świadczonych „dla miasta” oraz w dużej mierze w zasiłkach socjalnych, rentach i emeryturach.

2. PODSTAWOWE DANE O GMINIE

(wg danych regionalnych GUS na 31.12.2006 r. , wg danych geod. na 31.12.2007 r. pow. gminy = 9 370 ha)

Lp.	**Dane**	**Jedn. miary.**	**2006**
1	Miejscowości wiejskie	jed.	12
2	Sołectwa	jed.	9
3	Powierzchnia (stan w dniu 1 XII)*	ha	9 375
4	Ludność faktycznie zamieszkała	osoba	3 430
5	Ludność na 1 km2	osoba	37
6	W wieku przedprodukcyjnym	%	24,5
7	produkcyjnym	%	62,7
8	poprodukcyjnym	%	12,7
9	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	59,4

10	mężczyźni	osoba	119
11	kobiety	osoba	111
12	ogółem	osoba	361
13	mężczyźni	osoba	114
14	kobiety	osoba	247
15	Mieszkania*	miesz.	942
16	Śr. Pow. 1 mieszkania	m2	75,1
17	Pow. na 1 na 1 osobę	m2	20,6
18	wodociąg	mieszk.	925
19	centralne ogrzewanie	mieszk.	694
20	gaz z sieci	mieszk.	-
21	Siec wodociągowa	km	38,2
22	Kanalizacja sanitarna	km	31
23	szkoły podstawowe	%	98,50
24	szkoły gimnazjalne	%	96,05
25	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	osoba	10
26	ogółem	ob.	3
27	publiczne	ob.	3
28	Obiekt przedszkolny	ob	1
29	Biblioteki i filie	ob.	2
30	sektor publiczny	jed.gosp.	8
31	sektor prywatny	jed.gosp.	208
32	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	jed.gosp.	21
33	Rybactwo	jed.gosp.	2
34	Przetwórstwo przemysłowe	jed.gosp.	31
35	sektor publiczny	jed.gosp.	8
36	Budownictwo	jed.gosp.	26
37	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	jed.gosp.	47
38	Hotele i restauracje	jed.gosp.	2
39	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	jed.gosp.	16
40	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	jed.gosp.	6
41	Edukacja	jed.gosp.	4
42	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	jed.gosp.	8
43	Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	jed.gosp.	14
44	Rezerwaty przyrody	ha	224,2
45	Obszary chronionego krajobrazu	ha	1 408,0
46	Pomniki przyrody	szt	14

3. DEMOGRAFIA

(GUS - Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan na dzień 1.XII.2006 r. + opracowanie Emil Jędrzejewski oraz dane Gminy Miłoradz wg ostatniej aktualizacji 28.08.2007 r. – R.Dziekoński)

- **Liczba ludności i jej zmiany**

Na przestrzeni lat 1999-2006 liczba mieszkańców Gminy Miłoradz spadła w tym okresie o 1,69%.

- **Zmiany ludności w gminie w latach 1999-2006**

Lp.	Rok	Liczba ludności
1	1999	3489
2	2000	3466

3	2001	3465
4	2002	3462
5	2003	3465
6	2004	3430
7	2005	3434
8	2006	3430

- **Kierunki - prognozy do 2030 r.**

Zgodnie z prognozą dla powiatu malborskiego liczba ludności będzie sukcesywnie malała. Obserwując prognozę GUS obliczono prognozę liczby ludności dla Gminy Miłoradz:

Wyszczególnienie – rok	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Ogółem	**3 427**	**3 411**	**3 405**	**3 400**	**3 384**	**3 345**
W tym kobiety	1 705	1 700	1 694	1 689	1 673	1 663
Osoby w wieku przedprodukcyjnym	853	752	711	693	675	644
Osoby w wieku produkcyjnym	2 137	2 180	2 126	2 021	1 950	1 936
Osoby w wieku poprodukcyjnym	437	479	568	686	759	766

Bardziej przejrzysty jest sposób pokazania zmian na wykresie :

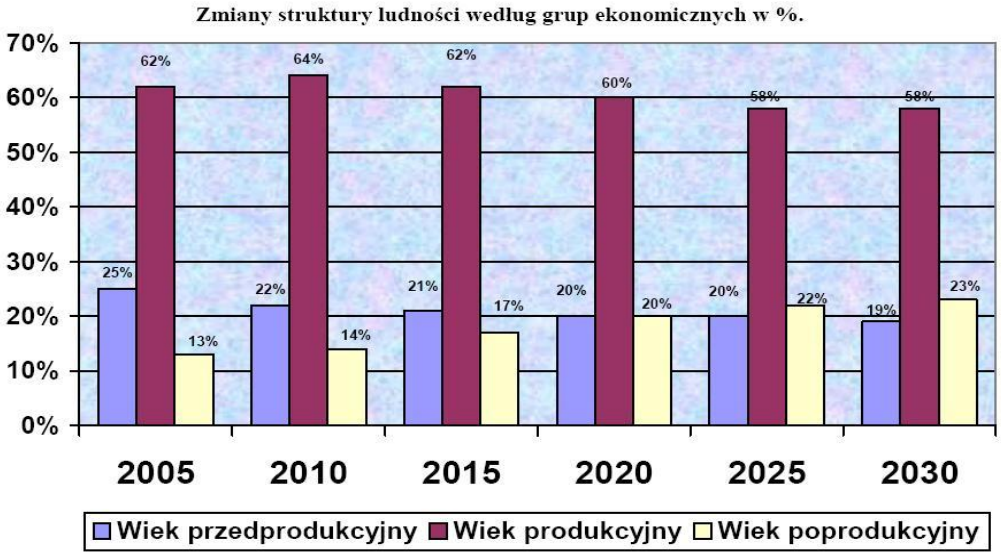

Przewidywany spadek liczby ludności wyniesie więc w latach 2005-2030 81 osób, czyli 2,4 %. Przewidywane są także istotne zmiany w strukturze ludności:

- znaczny spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli dzieci i młodzieży w ogólnej populacji,
- znaczny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, czyli kobiet od 60 lat i mężczyzn od 65 roku,
- wzrost do 2010 roku, a następnie spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym, czyli osób w wieku : kobiety 18-59 lat i mężczyźni 18-65 lat.

Z przedstawionych informacji wynika, że następuje proces starzenia populacji. Przewidywane przemiany demograficzne stanowią istotne uwarunkowania dla kierunków i priorytetów polityki społeczno-gospodarczej dla gminy. Będzie ona uwarunkowana następującymi okolicznościami:

- spadkiem zapotrzebowania na usługi edukacyjne w zakresie wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowej i gimnazjów,
- wzrostem zapotrzebowania na usługi edukacyjne w zakresie szkolnictwa średniego, pomaturalnego i wyższego,
- kreowaniem nowych miejsc pracy dla wzrastającej liczby osób w wieku produkcyjnym (do 2010 roku),
- dostosowaniem zapotrzebowania na usługi służby zdrowia i opieki społecznej do wzrastających potrzeb wynikających z procesów starzenia się ludności.
- prognozowane zmiany demograficzne na obszarze Gminy Miłoradz do 2030 roku stwarzać będą poważne wyzwania rozwojowe w postaci np. konieczności zapewnienia miejsc pracy ludności wchodzącej w wiek produkcyjny. Przy obecnym poziomie rejestrowanego bezrobocia (247 osób – stan na 31.12.2006r.) stanowi poważny problem społeczno - gospodarczy.

  Nie jest on do rozwiązania siłami własnymi, lecz jest determinowany szeregiem uwarunkowań, tkwiących w jego otoczeniu.

- **Gęstość zaludnienia**

Obszar Gminy Miłoradz charakteryzuje się dość typową dla terenów wiejskich gęstością zaludnienia, wynoszącą 37 osób/km2. Dla porównania wartość ta wynosi 122 osoby/km2 dla całego kraju i 120 osób/km2 dla województwa pomorskiego.

- **Ruch naturalny ludności**

W latach 1999-2005 z roku liczba urodzeń zmieniała się. Jedynie w roku 2005 liczba urodzeń była wyższa od lat poprzedzających.
W latach 1999-2005 na terenie Gminy Miłoradz urodziło się 283 dzieci.

W latach 1999-2005 odnotowano 213 zgonów, czyli mniej niż urodzeń, co jest pozytywnym zjawiskiem.

- **Charakterystyka ruchów migracyjnych**

Na obszarze Gminy Miłoradz występuje ruch migracyjny. Migracja wewnętrzna przestawia się niekorzystnie, ponieważ odpływ ludności przewyższa jej napływ. Jeszcze w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia było odwrotnie - więcej ludzi przyjeżdżało z miast na tereny wiejskie, tym samym powodując nadwyżkę napływu ludności nad jej odpływem, np. w 1999 roku napływ przewyższał odpływ ludności o 7 osób. Później sytuacja diametralnie się zmieniła. W przeciągu 5 lat począwszy od roku 2000 wyjechało o 55 więcej osób niż przyjechało. Ta źle prognozująca sytuacja jest spowodowana przede wszystkim przyczynami ekonomicznymi – chęć poprawy warunków bytowych, lepszą dostępnością do pracy w miejskich aglomeracjach, a także przyczynami rodzinnymi – zawieranie związków małżeńskich i łączenie się rodzin.
W 2005 roku w Gminie Miłoradz napływ ludności wyniósł zaledwie 18 osób, z kolei wyjechało dwa razy więcej osób.
Podstawową przyczyną emigracji ludzi za granicę jest chęć poprawy sytuacji ekonomicznej. Zjawisko to implikuje szereg negatywnych konsekwencji, takich jak: redukcja kapitału ludzkiego, pogorszenie struktury demograficznej społeczeństwa - wyjeżdżają przede wszystkim osoby w wieku produkcyjnym, drenaż umiejętności, a w dłuższej perspektywie spadek atrakcyjności regionu jako miejsca inwestycji zagranicznych. Jedynym korzystnym zjawiskiem tego stanu rzeczy jest spadek bezrobocia, nieskorelowany jednak z poprawą sytuacji ekonomicznej i społecznej obszaru.

- **Struktura wieku i płci ludności**

Według stanu na 30 czerwca 2006 r. najliczniejszą kategorią wiekową wśród mężczyzn są osoby w wieku 15-19 lat, do której należy 165 mężczyzn, także bardzo licznymi grupami wiekowymi są 20-24 lata, 25-29 lat i 45-49 lat, gdzie liczba osób wynosi odpowiednio 156, 146 i 144.
Obserwując strukturę wiekową mężczyzn dostrzegalna jest tendencja wzrostowa od urodzenia aż do grupy wiekowej 15-19 lat, od tej kategorii aż do grupy wiekowej 45-49 lat struktura wiekowa mężczyzn przybiera postać paraboli skierowanej dodatnio osiągającej swoje minimum dla grupy w wieku 35-39 lat. Dalsza charakterystyka struktury wiekowej mężczyzn wykazuje tendencję malejącą.
W przypadku kobiet, podobnie jak w przypadku mężczyzn najliczniejsza jest grupa wiekowa 20-24 lata, gdzie liczba kobiet wynosi 157 osób, także bardzo licznymi grupami wiekowymi są 45-49 lat, 25-29 lat i 15-19 lat, gdzie liczba osób wynosi odpowiednio 156, 139 i 132.

Struktura wiekowa kobiet charakteryzuje się podobnymi tendencjami, jak struktura wiekowa mężczyzn.
Porównując struktury wiekowe mężczyzn i kobiet zauważalna jest przede wszystkim przewaga liczby mężczyzn nad kobietami w granicy wiekowej 0-59 lat. Jedynie w kategoriach wiekowych 20-24 lata, 35-39 lat i 45-49 lat liczba kobiet o niewiele przekracza liczbę mężczyzn. Znaczną przewagę nad liczbą mężczyzn stanowią kobiety od 60 roku życia.
Nadwyżka mężczyzn nad kobietami dla grup wiekowych do 60 roku życia jest tak duża, że saldo liczby mężczyzn przewyższa liczbę kobiet o 17 osób.

W Gminie Miłoradz w wieku przedprodukcyjnym znajduje się 24,9% całego społeczeństwa Gminy Miłoradz, w tym 52,2% to mężczyźni, a 47,8% to kobiety.

Lp.	**WIEK(w latach)**	**OGÓŁEM**	**MĘŻCZYZNA**	**KOBIETA**
1	0-4	194	99	95
2	5-9	221	111	110
3	10-14	258	137	121
4	15-19	297	165	132
5	20-24	313	156	157
6	25-29	285	146	139
7	30-34	237	127	110
8	35-39	194	95	99
9	40-44	235	124	111
10	45-49	300	144	156
11	50-54	238	124	114
12	55-59	177	97	80
13	60-64	97	41	56
14	65-69	130	62	68
15	70-74	112	49	63
16	75-79	76	28	48
17	80-84	38	14	24
18	85 i więcej	25	3	22
	razem	**3 427**	**1 722**	**1 705**

- **Poziom wykształcenia ludności**

Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym od kilkunastu lat jest stały wzrost liczby osób legitymujących się wykształceniem ponadpodstawowym. Według wyników spisu ludności z 2002 roku odsetek osób z wykształceniem ponadpodstawowym wynosił ok. 47,4%.
Wśród osób posiadających wykształcenie wyższe dominują kobiety. Stanowią one 65% wszystkich mieszkańców posiadających wyższe wykształcenie. Jeszcze większy udział mają kobiety, wśród osób posiadających wykształcenie policealne – 77%.

W związku z powyższym mężczyźni stanowią 23% osób posiadających wykształcenie policealne. Na wszystkie osoby posiadające wykształcenie średnie składają się w 57% kobiety, a w 43% mężczyźni.
Inaczej przedstawia się sytuacja wśród osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe. Wśród takich osób dominują mężczyźni – 62%, pozostałe 38% stanowią kobiety.
Natomiast kobiety przewyższają mężczyzn pod względem wykształcenia podstawowego.
Stanowią one 52% odsetek osób, natomiast mężczyźni 48%. Wśród osób nie posiadających wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym nieukończonym najwięcej jest kobiet – 64%, mężczyźni stanowią pozostałe 36%.
W przeciągu ostatnich lat zaobserwowano zjawisko znacznego wzrostu poziomu wykształcenia, co optymistycznie prognozuje na przyszłość.

4. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO, WYMOGI JEGO OCHRONY.

- Podział administracyjny.

Gmina Miłoradz jest gminą wiejską. W jej skład wchodzi 9 sołectw i 3 trzy wsie niesołeckie.
Sołectwa: Miłoradz, Pogorzała Wieś, Stara Kościelnica, Mątowy Wielkie, Mątowy Małe, Kończewice, Bystrze, Stara Wisła i Gnojewo.
Miejscowości niesołeckie: Cyganki, Kłosowo, Rękowo.
Siedzibą władz samorządowych jest **Miłoradz**.
Jest to największa miejscowość w gminie, główne ulice: Główna, Krótka, Osiedlowa, Szkolna i Żuławska.

- Działalność planistyczna w gminie:

Gmina nie posiada żadnego aktualnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. Działalność inwestycyjna prowadzona jest w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (wg starej ustawy z 1994 r.) oraz decyzje o warunkach zabudowy(wg ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r.). Brak planów miejscowych utrudnia racjonalną politykę przestrzenną władzom samorządowym gminy, ponieważ rodzi możliwość przypadkowych lokalizacji inwestycji, niekoniecznie zgodnych z ładem przestrzennym.
Nie jest wymagany plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego dla całej gminy. Plany powinny być wskazane do opracowania tam, gdzie wymagają tego przepisy odrębne, dla ochrony przestrzeni przed przypadkowym inwestowaniem oraz tam, gdzie rozwój przestrzenny jak najbardziej racjonalny i zgodny ładem przestrzennym gminy i ochroną środowiska.

Uwarunkowania wynikające z przepisów odrębnych dla obszarów położonych na terenie gminy:

1) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 ze zmianami) wraz z rozporządzeniami:
   - Rezerwat przyrody „Las Mątawski”,
   - Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat ,
   - Środkowożuławski Obszar Chronionego Krajobrazu,
   - Obszar Natury 2000,
   - użytki ekologiczne,
   - 14 pomników przyrody.

2) ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 ze zmianami):
   - grunty rolne i leśne wymagające uzyskania zgód na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne,
   - ochrona gruntów rolnych dobrych klas – przed inwestowaniem budowlanym poprzez wprowadzenie zakazów zabudowy w planach miejscowych,
   - lasy, dolesienia na gruntach słabych klas.

3) ustawa z 13 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami):
   - zabytki nieruchome wpisane do rejestrów,
   - układy ruralistyczne,
   - stanowiska archeologiczne.

4) ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr .239, poz. 2019 ze zmianami):
   - wody Wisły i Nogatu,
   - międzywale i wały przeciwpowodziowe Wisły i Nogatu,
   - melioracje.

5. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

1) Położenie geograficzne, rzeźba terenu

Obszar gminy położony jest na obszarze fizyczno geograficznego mezoregionu Żuław Wiślanych w obrębie większej jednostki makroregionalnej – Pobrzeży Południowobałtyckich. Żuławy Wiślane stanowią jednostkę trójdzielną: Żuławy Gdańskie, Wielkie i Elbląskie. Gmina Miłoradz leży na obszarze Żuław Wielkich zwanych niekiedy Wielkimi Żuławami Malborskimi.

Obszar gminy stanowi fragment równiny aluwialnej wzniesionej niewiele nad poziom morza, nierzadko depresyjnej, nieznacznie obniżającej się w kierunku północnym. Najwyższe wartości na obszarze gminy Miłoradz osiągają w południowej części gminy (15 – 17 m n.p.m.) na wale przeciwpowodziowym Nogatu, najniższe zaś w okolicach Starej Wisły i Starej Kościelnicy, w północnej i północno – wschodniej części gminy (4 m n.p.m.). Pozornie płaska kraina jaką są Żuławy Wiślane przy szczegółowej analizie hipsometrycznej okazuje się być terenem, gdzie występują liczne wzniesienia i obniżenia terenu oraz fragmenty starorzeczy. W podłożu terenu występują utwory akumulacji rzecznej: piaski, namuły i twory ilaste.

2) Budowa geologiczna, zasoby surowców, gleby

Obszar gminy stanowi (wg Kondrackiego) równina aluwialna Żuław Wiślanych. Pod względem geologiczno-tektonicznym teren należy do syneklizy perybałtyckiej i leży w peryferyjnej strefie platformy wschodnioeuropejskiej, na którym zaznaczyła się intensywna działalność akumulacyjna lądolodu, czego świadectwem są plejstoceńskie osady – serii glacjalnych, osady morskie – serii interglacjalnych oraz facji korytowej i jeziornej – interstadialnej. Grubość osadów plejstoceńskich jest zmienna i średnio wynosi 90 – 100 m. Utwory plejstoceńskie pokryte są holoceńskimi aluwiami. Początki akumulacji aluwiów datuje się na około 6000 lat temu. Grubość osadów aluwialnych (piasków, żwirów, namułów i mułków rzecznych) rośnie z południa ku północy i wynosi średnio 15 – 25 m.
W pokrywie glebowej występują głównie mady średnie i ciężkie wytworzone na aluwiach deltowych, w części obszaru gminy gleby lekkie i bardzo lekkie zalegające miejscami w postaci luźnych piasków.

3) Wody powierzchniowe i podziemne

Przez obszar gminy przebiegają działy I rzędu: zlewni bezpośredniej Wisły i Nogatu oraz zlewni dorzecza Świętej (zwanej w dolnym biegu poniżej Nowego Dworu - Tugą), która właśnie na terenie gminy bierze swój początek. Rzeka ta prowadzi swe wody do Szkarpawy, a następnie do Zalewu Wiślanego. Przeważająca część gminy znajduje się w zasięgu zlewni Szkaprawy i jej dopływu Świętej – Tugi. Do zlewni tej należy szereg kanałów, z których najważniejsze to:

- Kanał Jeziorna Łacha,
- Kanał „A: Bystrze,
- Kanał „L” Miłoradz,
- Kanał „80” Stara Wisła (wg gminy – rzeka Mała Święta – Miłoradz, 23.05.2007r.)

Cechą charakterystyczną terenu gminy, jak i całych Żuław, jest gęsta sieć rowów melioracyjnych tworzących zwarty system melioracyjny.

Sieć kanałów i rowów odprowadzona jest do zlewni rzeki Nogat. W wyniku wielowiekowego (od około XII – XIII wieku) przekształcenia naturalnego systemu odwadniania przez człowieka, naturalny rysunek sieci hydrograficznej został zastąpiony regularnym, geometrycznym.
Powstał szczególny system, w którym zazębiają się dwa rodzaje odwadniania: **grawitacyjny i polderowy.** System grawitacyjny odwadnia wyżej położone obszary, przepływy oparte są tu na samoregulacji. W układzie wodnym Żuław spełnia on rolę najważniejszą: odprowadza wodę z wyżej wzniesionych obszarów i pompowni odwadniających, okresowo przyjmuje wody morskie w odcinkach będących w zasięgu ich oddziaływania, dostarcza wodę w okresach niedoboru dla potrzeb rolnictwa, ochrania teren przed zalewem i podtapianiem.
Gmina Miłoradz leży w obrębie grawitacyjnego systemu odwadniania.
Na obszarze gminy występują liczne zbiorniki wodne - niewielkie starorzecza, głównie w obrębie międzywala Wisły. Do największych należą:

- Mątowy Wielkie – 16,68 ha,
- Mątowy Długie – 9,57 ha,
- Mątowy Małe – 3,86 ha,
- Gnojewo – 7,76 ha,
- Pogorzała Wieś – 1,55, ha.

Ich łączna powierzchnia to 39,42 ha. (wg ekofizjografii)

Na Żuławach Wiślanych zwierciadło wód gruntowych zalega płytko pod powierzchnią terenu i pozostaje w ścisłym związku z wodami powierzchniowymi. Obejmuje trzy poziomy wodonośne: poziom plejstoceńsko – holoceński, poziom czwartorzędowo – trzeciorzędowy i poziom kredowy. Miąższość warstwy wodonośnej pierwszego poziomu wynosi 20 – 30 m i jest on nieznacznie nachylony w kierunku północnym. Miąższość poziomu czwartorzędowo – trzeciorzędowego osiąga maksymalnie 32 m (śr. 10 – 20 m). Poziom kredowy zasilany jest przesączaniem wód z płytszych poziomów na obszarze Pojezierza Starogardzkiego i Iławskiego, zalega na głębokości 100 – 180 m pod ciśnieniem artezyjskim lub subartezyjskim. Poziom kredowy stanowi jedynie zaopatrzenie w wodę, bowiem spąg serii węglanowej są to już wody słone. Obszar gminy Miłoradz znajduje się w strefie drenażu wód podziemnych, a cechą szczególną poziomu plejstoceńsko – holoceńskiego jest to, iż stanowi on bazę drenażu wszystkich pozostałych poziomów wodonośnych.

Grunty pod wodami zajmują łącznie 671,08 ha:

- wody stojące – 47,26 ha,
- rowy – 228,86 ha,
- wody płynące – 394,96 ha. (wg danych gminy)

Wg stanu ewidencyjnego na dzień 24.05.2007 r. – z dokonanego przeglądu wiosennego urządzeń wodnych i melioracji stan długości cieków wodnych

i urządzeń melioracyjnych przedstawia się następująco:

- rzeki – 21,4 km,
- kanały – 11,4 km,
- rurociągi – 0,74 km,
- wały przeciwpowodziowe – 16,1 km,
- stacje pomp – 1 szt,
- budowle piętrzące i przelewy – 9 szt.

Potencjalnie cały obszar gminy zagrożony jest zalaniem i podtopieniem przez wody Wisły, występujące z koryta w okresach wiosennych i letnich wezbrań. Jednak naturalny zasięg wylewów ograniczony został przez stworzenie wzdłuż rzeki wału przeciwpowodziowego.

Nie wolno planować i wznosić żadnych obiektów na terenach tzw. międzywala, tj. obszarach położonych pomiędzy korytami rzek i kanałów a dolną krawędzią wału przeciwpowodziowego. Obowiązuje również zakaz wykonywania czynności i robot, które mogłyby spowodować zagrożenie urządzeń piętrzących wodę:

w odległości mniejszej niż 500 m przy wysokości piętrzenia powyżej 10 m,

w odległości mniejszej niż 100 m przy wysokości piętrzenia poniżej 10 m.

4) Jakość zasobów wodnych

Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych jest gospodarka rolna, a więc nawozy i środki ochrony roślin oraz ścieki komunalne z oczyszczalni gminnej i składowiska odpadów, które jest zlokalizowane na gruncie przepuszczalnym bez właściwego uszczelnienia.

Aktualny stan czystości wód powierzchniowych na terenie gminy jest efektem niekorzystnego oddziaływania obiektów położonych poza jej terytorium. Dotyczy to cieków granicznych – Wisły i Nogatu.

Stan czystości rzek (kontrolowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku) :

- Wisła – badana w 2006 r. – wody zadowalającej jakości III klasy,
- Nogat – badany w 2006 r. – zaklasyfikowany do IV klasy – wody niezadowalającej jakości,
- wody rzeki Szkaprawy i jej dopływów:
  - Mała Święta – IV klasa czystości – jakość niezadowalająca,
- Święta (Tuga) – wody IV klasy czystości.

Głównym punktowym źródłem zanieczyszczenia rzeki Świętej jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Miłoradzu.

Jakość wód podziemnych na terenie gminy jest dobra. Nie zarejestrowano pogorszenia się jakości wód podziemnych.

Ogólnie jakość wód jest dobra, bądź średnia, wymagająca prostego uzdatniania.

5) Warunki klimatyczne

Obszar gminy Miłoradz leży całkowicie w obrębie krainy klimatycznej Doliny Dolnej Wisły – Żuław. Jesienią i zimą klimat tej krainy wykazuje przewagę wpływów morskich, wiosną i latem znajduje się w zasięgu wpływów kontynentalnych. Z cech charakterystycznych dla klimatu tej krainy wymienić należy: największą w województwie pomorskim roczną amplitudę i najwyższe absolutne maksima temperatur powietrza oraz największą liczbę dni gorących. Roczne opady wynoszą około 520 mm (przy średnim w Polsce 600 mm), obszar ten bowiem znajduje się w tzw. Cieniu opadowym Pojezierza Pomorskiego. Klimat lokalny na Żuławach modyfikowany jest przez wylesienie i płytkie zaleganie wód gruntowych oraz bogactwo sieci hydrograficznej. Można go uznać za relatywnie korzystny zarówno w kategoriach klimatu odczuwalnego jak i agroklimatu.
Charakterystycznym zjawiskiem jest również występowanie silnych wiatrów, które ze względu na równiny i rozległy charakter obszaru nie napotykają istotnych przeszkód w postaci wyniesień terenu i zwartych zadrzewień. Podstawowymi kierunkami wiatrów są wiatry z sektora zachodniego z przewagą SW i NW.

6) Rolnicza przestrzeń produkcyjna

- Rolnictwo

Gmina Miłoradz jest typową gminą rolniczą, słabo zalesioną.
Dominują tu mady średnie i ciężkie. Jest tu także duży jak na warunki żuławskie udział gleb lekkich i bardzo lekkich, bo ponad 11 % powierzchni użytków rolnych.
Występują one głównie na południu, we wsiach Mątowy Małe i Pogorzała Wieś. Są to z reguły gleby wrażliwe na suszę. Na mapach glebowo – rolniczych zaliczano je do kompleksów żytnich, a na międzywalu Wisły do użytków zielonych średnich i słabych.
Około 35 % powierzchni użytków rolnych zajmują mady płytko lub średnio głęboko podścielone piaskiem luźnym. Pomimo znacznej zwięzłości poziomów powierzchniowych (utwory pyłowe zwykłe i pyłowe ilaste) wykazują one na obszarze około 1 tysiąca hektarów dużą wrażliwość na suszę. Występują one głównie w obrębach Bystrze, Pogorzała Wieś, Mątowy Małe i Stara Kościelnica.
W północnej części gminy (obręb Kończewice, Stara Wisła i Gnojewo) jest znaczny udział mad ciężkich i bardzo ciężkich, zaliczonych głównie do kompleksu 2 – pszennego i 8 – zbożowo – pastewnego mocnego oraz do użytków zielonych dobrych i bardzo dobrych. Żyzne gleby sprawiają, że uprawia się przede wszystkim pszenicę, rzepak, jęczmień, buraki cukrowe i prowadzi hodowlę bydła i trzody. (wg oprac. Z. Witka – 2006 r.)

Gmina liczy 9370,00 ha, (dane te różnią się wielkością 5,0 ha pomiędzy GUS a Geodezją) :
z czego użytki rolne ogółem wynoszą 8 067 ha.
grunty orne stanowią 81,94 % tj. 6610,00 ha, / w stosunku do użytków rolnych/
użytki zielone i pozostałe 15,25 % tj. 1 090 ha (łąki 362 ha, pastwiska 728 ha).
Lasy i grunty leśne – 312 ha (bez zadrzewień i zakrzaczeń.
Ziemie posiadają duże możliwości produkcyjne. Związane jest to przede wszystkim z ich wysoką przydatnością rolniczą oraz dużą powierzchnią gleb o wysokich klasach bonitacyjnych.
Ustala się przeznaczenie gruntów rolnych w obrębach geodezyjnych Gnojewo, Stara Kościelnica, Miłoradz, Mątowy Wielkie na park elektrowni wiatrowych, z dalszym prowadzeniem upraw polowych, zgodnie z rysunkiem Studium.

7) Grunty podlegające ochronie:
Za grunty szczególnie chronione w warunkach gminy Miłoradz uznaje się grunty I i II klasy bonitacyjnej oraz część gruntów klasy III.
Gleby klasy I stanowią - 4% gruntów rolnych,
gleby klasy II - 34%,
Wśród użytków zielonych dominują grunty klasy II.
Wskaźnik bonitacji gleby w gminie wynosi 1,38 %.
Gleby klasy IIIa stanowią ogółem 35%,
klasa IIIb - 12%,

Struktura agrarna:

Lp.	Przedział wielkości gospodarstw	Ilość gospodarstw
1	powyżej 1 ha	25
2	od 1 – 2 ha	41
3	od 2 – 5 ha	25
4	od 5 – 10 ha	26
5	od 10 – 15 ha	93
6	od 15 – 50 ha	83
7	powyżej 50 ha	18
8	Ogółem	312

Struktura zasiewów:

lp	Nazwa rośliny	Powierzchnia zasiewów - ha	Plon (dt/ha)
1	Pszenica ozima	3 100	64
2	Żyto	20	31
3	Jęczmień ozimy	200	52
4	Pszenżyto	50	52
5	Pszenica jara	700	53
6	Jęczmień jary	200	48
7	Owies	5	55
8	Mieszanki zbożowe	100	52
9	Buraki cukrowe	800	480

10	Rzepak ozimy i jary	1 400	39
11	Ziemniaki	180	200
12	Strączkowe	130	-
13	Kukurydza	150	510
14	Buraki pastewne	100	850
15	Warzywa	50	-
16	pozostałe	260	-
17	bobik	-	35

Z map glebowo – rolniczych opracowanych w latach 1965 – 1966 wynika następujący udział kompleksów rolniczych przydatności gleb:

kompleks	1 – pszenny bardzo dobry	17,9 %
″	2 – pszenny dobry	54,2 %
″	3 – pszenny wadliwy	13,0 %
″	4 – żytni bardzo dobry	3,8 %
″	5 – żytni dobry	3,6 %
″	6 i 7 żytni słaby i b. słaby	2,6 %
″	8 i 9 zbożowo pastewne	5,4 %

Udział gleb zakwalifikowanych na trwałe użytki zielone wynosi 15,1 %.
Udział gleb ciężkich do uprawy wynosi 35,2 %, a bardzo ciężkich 6,8 %.

Na obszarach gruntów o wysokiej bonitacji wprowadza się następujące rygory:

a) zakaz realizacji nowej zabudowy z wyjątkiem nowych zagród dla gospodarstw o powierzchni areału powyżej średniej powierzchni gospodarstwa rolnego na terenie gminy i tylko w przypadku, gdy potrzeba budowy wynika z planu urządzenia gospodarstwa.
b) zakaz przeznaczania istniejących zagród na cele nie związane z produkcją rolną, z wyjątkiem funkcji mieszkalnej i agroturystycznej,
c) nowe gospodarstwa, o których mowa w pkt a) mogą być realizowane wyłącznie wtedy, gdy są warunki dojazdu do drogi publicznej kategorii gminnej lub powiatowej. Wyklucza się obsługę z drogi krajowej.
d) na całym obszarze preferuje się produkcję rolną zgodnie z naturalną predyspozycją gruntów wraz z hodowlą bydła.

8) Produkcja zwierzęca.

Pogłowie bydła w stosunku do roku ubiegłego nie uległo znacznej zmianie i wynosi 2500 sztuk w tym 1300 krów. Aktualny stan pogłowia podyktowany jest wciąż malejącą opłacalnością produkcji. Pogłowie trzody chlewnej utrzymuje się na poziomie 2900 sztuk.
Utrzymuje się produkcję zwierzęcą na poziomie istniejących gospodarstw hodowlanych.

9) Roślinność gminy, lasy i tereny zadrzewione.

Na obszarze gminy występują głównie ekosystemy związane z rolniczym krajobrazem wiejskim: grunty orne, łąki, pastwiska, przydomowe ogrody i sady. W pobliżu rozwidlenia Wisły i Nogatu w obrębie Mątowy Małe zachował się las, którego drzewostan jest zbliżony do pierwotnych lasów łęgowych. Dominujące tu gatunki to: jesion, wiąz i dąb, a uzupełnienie stanowią: olcha czarna, grab i topole. W podszycie występuje bez czarny, kruszyna, trzmielina oraz podrosty gatunków głównych. Jest to las objęty ochroną i nie podlega ogólnym zasadom gospodarki leśnej. Ogólna powierzchnia lasów w gminie wynosi 306 ha. Praktycznie prawie cały areał leśny administrowany jest przez Nadleśnictwo Kwidzyń.

Zbiorowiska leśne i semileśne pełnią istotne funkcje fizjotaktyczne :

- hydrogeologiczne –wzrost retencji, ograniczenie spływu i wyrównanie stanów wód,
- glebotwórcze i glebochronne – utrwalenie podłoża, ochrona prze erozją wodną i wietrzną,
- klimatotwórcze – specyficzne warunki klimatyczne wnętrza lasu i jego otoczenia,
- higieniczne – pochłaniają zanieczyszczenia atmosferyczne, ograniczają spływa zanieczyszczeń do wód powierzchniowych, ograniczają przepływ hałasu.

Łącznie z zadrzewieniami śródpolnymi stanowią 182,84 ha.

Istotnym elementem gminnego systemu zieleni są licznie występujące aleje drzew przydrożnych oraz nasadzenia drzew w postaci szpalerów i pasów wzdłuż cieków. Spełniają funkcje klimatyczne i krajobrazowe, chociaż bez znaczącej wartości. Ich wiek i skład gatunkowy jest zróżnicowany.

Specyficznym rodzajem zbiorowisk roślinnych są zadrzewienia cmentarne i założenia parkowe do zachowania i pielęgnacji, do których należy zaliczyć:

- cmentarz w Miłoradzu,
- cmentarz mennonicki w Bystrzu,
- cmentarz w Mątowach Wielkich,
- cmentarz przykościelny w Mątowach Wielkich,
- cmentarz przykościelny w Gnojewie,
- cmentarz w Starej Kościelnicy,
- stary cmentarz w Pogorzałej Wsi.

Założenia parkowe to głównie parki podworskie, w których występuje głównie roślinność rodzima a także obca z różnych stref klimatycznych.

Spełniają funkcje ekologiczne oraz stanowią nisze siedliskowe licznych gatunków fauny.

6. TERENY I OBIEKTY PRZYRODNICZE CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

A. Obszary ustanowione:

• Rezerwat przyrody „Las Mątawski”,
• Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat ,
• Środkowożuławski Obszar Chronionego Krajobrazu,
• Obszar Natury 2000,
• użytki ekologiczne.
• 14 pomników przyrody,

Wszystkie granice obszarów chronionych oznaczonych na rysunku studium uznaje się jako obowiązujące.

1) Rezerwat przyrody „Las Mątawski”

Został utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pomorskiego Nr 2/2005 z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Las Mątawski” (Dz. U. Woj. Pom. Nr 5, poz. 102) z połączenia dwóch dotychczasowych rezerwatów przyrody - „Mątawy”(MP z 1971 r. Nr 2, poz.9), i „Las Łęgowy nad Nogatem” (MP z 1968 r Nr 43, poz.303) oraz z leżącej pomiędzy nimi pozostałej części kompleksu leśnego. Obejmuje łącznie 231,78 ha. Rezerwat znajduje się w widłach Wisły i Nogatu, od których jest oddzielony wałami przeciwpowodziowymi, a przez środek przebiega szosa nie będąca częścią rezerwatu.

To największy i relatywnie najlepiej zachowany kompleks leśny, stanowiący relikt dawnych lasów delty Wisły – Żuław Wiślanych. Jest to izolowany obszar leśny położony wśród pól i łąk. Wyróżnia się krajobrazowo na terenie Żuław Wiślanych, a nawet w sąsiedniej Dolinie Kwidzyńskiej, gdzie prawie wszystkie lasy zostały już dawno wycięte. Ochroną objęto tu stare drzewostany dębowe i jesionowe przekraczające 150 lat, siedliska grądu pomorskiego i dynamicznego łęgu wiązowo-jesionowego oraz populacje chronionych roślin oraz rzadkich i zagrożonych wyginięciem zwierząt. Występują tu gatunki rzadkie i ginące oraz znajdujące się pod ochroną prawną jak: podkolan zielonawy, listera jajowata, kruszczyk szerokolistny, porzeczka czarna, konwalia majowa, storczyk plamisty, storczyk szerokolistny. Zgodnie z „Koncepcją

Krajowej Sieci Ekologicznej „ECONET – POLSKA” rezerwat jest również korytarzem ekologicznym dla wydry wyszczególnionym w krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA. Wydra umieszczona została na „Europejskiej czerwonej liście zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej”. Rezerwat jest ostoją rzadkich ptaków i zwierząt (m.in. bielika, kani czarnej i kani rudej oraz borowca wielkiego, mroczka późnego, popielic, łasic,).

Jest to teren praktycznie płaski, o specyficznym topoklimacie spowodowanym osłonięciem od wiatru przez wały przeciwpowodziowe. Powoduje to zwiększoną wilgotność powietrza oraz sprzyja powstawaniu zastoisk mrozowych.

Wały są też przyczyną eliminacji zalewów tego obszaru przez wody Wisły i Nogatu, co jest charakterystyczne dla lasów łęgowych. Powoduje to stopniowe przekształcanie łęgu w grąd.

W rezerwacie znajdują się też cenne drzewa jak np. sześć starych topól białych (wiek ok. 180 lat, obwód średnio 580 cm) zwanych przez okolicznych mieszkańców „Dwunastoma Apostołami”. Na początku lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku w grupie notowano 11 drzew.

Obszar Rezerwatu objęty jest ochroną czynną, której celem jest zachowanie unikatowego, największego i relatywnie najlepiej zachowanego kompleksu leśnego, stanowiącego relikt dawnych lasów delty Wisły – Żuław Wiślanych.

2) Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat

Utworzony Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu w 1985 r. obejmuje koryto i międzywale Nogatu z łąkami, zadrzewieniami nadrzecznymi i zabagnieniami. Zajmuje powierzchnię 68 ha (powierzchnia całkowita 16 647 ha), a ochroną objęty jest biotop rzeki nizinnej oraz zabytki etnograficzne dawnego osadnictwa żuławskiego.

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat jest częścią Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych oraz korytarzem Ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym w sieci ekologicznej ECONET-POLSKA.

Ustala się w tym obszarze zakaz lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska, zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska oraz wszelkich innych, mających jakikolwiek negatywny wpływ na funkcjonowanie tego obszaru.

Obowiązuje tu podporządkowanie wszelkich działań mających jakikolwiek negatywny wpływ na funkcjonowanie tego obszaru.

3) **Środkowożuławski Obszar Chronionego Krajobrazu**

Utworzony Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu w 1985 r. obejmuje koryto i międzywale Wisły z łąkami, zadrzewieniami nadrzecznymi, licznymi starorzeczami oraz kompleksem leśnym Mątawy, o powierzchni w obrębie gminy 883 ha (powierzchnia całkowita 2 513 ha) Jest to wąski pas Doliny Wisły stanowiący w obrębie Żuław Wiślanych strefę ochronną zabezpieczającą biotop rzeki.
Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. **Zagospodarowanie tych obszarów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych.**

4) **Obszar Natury 2000** (Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków – OSO)
Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

1) obszary specjalnej ochrony ptaków,
2) specjalne obszary ochrony siedlisk.

Zgodnie z art. 33 ust.1 ustawy o ochronie przyrody na obszarze Natury 2000 zabrania się podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, z zastrzeżeniem art. 34. Oznacza to, że jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo wojewoda, może zezwolić na realizację planu lub przedsięwzięcia, które mogą mieć negatywny wpływ na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. Każdorazowo obowiązuje szczegółowa analiza konieczności lokalizacji przedsięwzięcia i uzgodnienie projektu z właściwym organem, określonym w przepisach odrębnych.

OSO „Dolina Dolnej Wisły" kod obszaru PLB040003

Całkowita powierzchnia terenów objęta ochroną w województwie pomorskim wynosi **10 839** ha, w tym w gminie Miłoradz – **1 512,4** ha. zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313; z 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275) zgodnie z § 2 pkt 11 lit. b. **OSO – Dolina Dolnej Wisły** o powierzchni całkowitej **33559,0** ha

swym zasięgiem obejmuje międzywale na odcinku od Włocławka po Ujście Wisły do Zatoki Gdańskiej. Chroniony obszar to odcinek doliny Wisły w jej dolnym biegu, od Włocławka do Przegaliny, zachowujący naturalny charakter i dynamikę rzeki swobodnie płynącej. Rzeka płynie w dużym stopniu naturalnym korytem, z namuliskami, łachami piaszczystymi i wysepkami, w dolinie zachowane są starorzecza i niewielkie torfowiska niskie; brzegi pokryte są mozaiką zarośli wierzbowych i lasów łęgowych, a także pól uprawnych, pastwisk i łąk. Na omawianym obszarze występują co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi. Gniazduje tu ok.180 gatunków ptaków. Jest to bardzo ważna ostoja dla ptaków migrujących i zimujących.

Dolina Dolnej Wisły ujęta została w europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, która jest kompleksową siecią, mającą na celu zapewnienie trwałej egzystencji ekosystemów. Założeniem sieci jest przede wszystkim działanie na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy oparte na znanych w Polsce metodach ochrony obszarowej i gatunkowej. Głównym celem programu Natura 2000 jest zwiększenie skuteczności działań ochronnych poprzez stworzenie kompletnej i metodycznie spójnej sieci obszarów (fragmentów krajobrazu) umożliwiających migrację i wymianę genetyczną gatunków oraz jej realne funkcjonowanie.

W skład Natury 2000 wchodzą Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO), które wyznaczone zostały na podstawie tzw. Dyrektywy Ptasiej (Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków) oraz Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk, wyznaczone na podstawie tzw. Dyrektywy Siedliskowej (Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

Funkcjonowanie sieci **Natura 2000** w Polsce nie zabrania wykorzystywania zasobów środowiska, nakłada jednak szereg zobowiązań, które

mieszczą się w pojęciu zrównoważonego rozwoju. Wiąże się to z jednej strony z wprowadzeniem wielu ograniczeń dla prowadzenia działalności inwestycyjnej, z drugiej zaś z szansami np. na dostęp do środków unijnych dla projektów wiążących ochronę przyrody z tworzeniem dodatkowych miejsc pracy m. in. w rolnictwie ekologicznym czy turystyce. Wyznaczenie i funkcjonowanie obszarów specjalnej ochrony ptaków nie oznacza jego wyłączenia z dotychczasowego sposobu użytkowania turystycznego i rekreacyjnego, z pewnością nastąpi rozwój turystyki, gdyż wyznaczenie obszaru Natura 2000 wskazuje na jego wysokie wartości przyrodnicze, które zawsze stanowią zainteresowanie turystów.

5) **Użytki ekologiczne:**
   a) oczko wodne nr 185 w rejestrze WKP w Gdańsku. Użytek utworzony Rozporządzeniem Wojewody Elbląskiego nr 6/97 z dnia 15 maja 1997 r. Przedmiotem ochrony jest dawne starorzecze tworzące oczko wodne o powierzchni 0,22 ha, naturalną roślinnością wodną i szuwarową, położone w miejscowości Mątowy Małe.
   b) Mopkowy Most – nr 250 w rejestrze WKP w Gdańsku. Użytek utworzony Rozporządzeniem Wojewody Pomorskiego nr 12/2001. Przedmiotem ochrony jest miejsce (jedyne w województwie pomorskim) zimowania **mopków,** (nietoperzy charakteryzujących się pięknym, czarnym futerkiem - *Barbastella barbastellus*) w schronach dwóch sąsiadujących przyczółków Mostu Knybawskiego na Wiśle, o pow. 0,22 ha. **Nietoperze te objęte są w Polsce ścisłą ochroną**.

6) **Pomniki przyrody** - termin ten został wprowadzony przez Humboldta na przełomie XVIII i XIX wieku, co dało początek kierunkowi konserwatorskiemu w ochronie przyrody.
   W brzmieniu *Ustawy o ochronie przyrody* z 2004 roku:
   Pomnikami przyrody *są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.Do pomników przyrody ożywionej należą: pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew.*
   W Polsce jako pierwszy użył określenia „pomnik” w stosunku do drzewa Adam Mickiewicz w „Panu Tadeuszu”.

Występowanie pomników przyrody nie stwarza istotnych ograniczeń dla gospodarki przestrzennej – konieczne jest jednak **zapewnienie nienaruszalności terenu w promieniu 15 m od pnia drzewa pomnikowego.**

W promieniu tym zabronione jest:
- wznoszenie budynków, budowli, urządzeń i instalacji,
- usuwanie i niszczenie pokrywy glebowej,
- oddziaływanie na obiekty chronione w jakikolwiek inny sposób,
- nakaz wykonania specjalnych zabezpieczeń w przypadku prowadzenia sieci podziemnych w sąsiedztwie korzeni (roboty winny być prowadzone ręcznie)

Numer na mapie	Numer rejestru wojewódz.	Gatunek	Obwód / wysokość	Ilość drzew	Data zatwierdz.	Położenie
1	7/88	Topola *Populus*	3,70/27	1	1988	Stara Wisła
2	8/88	Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*	2,70/21	1	1988	Kończewice stary cmentarz
3	9/88	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	4,0/20	1	1988	Kończewice (posesja F. Zwolickiego)
4	10/88	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	4,30/25	1	1988	Kończewice (teren przedszkola)
5	4/91	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	3,60/30	1	1991	Kończewice posesja J. Boguszewskiej
6	5/91	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	3,80/25; 3,22/25; 3,72/25; 3,75/25; 3,50/25; 4,0/25	6	1991	Mątowy Małe (posesja J. Jóźwiaka)
7	129/93	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	4,80/25	1	1993	Kończewice (naprzeciw szkoły)

8	122/96	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	4,25/27	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 294c
9	123/96	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	4,30/29	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 294c
10	124/96	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	4,90/30	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 294c
11	125/96	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	3,70/30	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 294c
12	126/96	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	4,50/29	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 294g
13	127/96	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	4,40/29	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 294g
14	128/96	Topola *Populus*	4,0/35	1	25.06.1996	Leśnictwo Benowo, oddz. 295a

B. Obszary proponowane do ochrony:

1) **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk** - kod Obszaru – PLH 220033 **Dolna Wisła** o powierzchni całkowitej 9 844,0 h, obejmującej tereny w gminach: Tczew, Subkowy, Gniew - wiejska i miejska, Miłoradz, Pelplin, Sztum, Ryjewo, Kwidzyń i Sadlinki. /obowiązek wypływa z zapisów Dyrektywy Rady 92/43//EWG z 21 maja 1992 r. tzw. Dyrektywy Siedliskowej/. Proponowany Obszar od 22 lutego 2006 jest na liście SOOS do konsultacji międzyresortowej. Obejmuje dolny odcinek Wisły, od południowej granicy województwa pomorskiego do mostu na Wiśle, na południe od Tczewa. Znajduje się na liście rządowej od 17 lipca 2007r.

   Stanowi fragment stosunkowo dobrze zachowanej doliny Wisły z naturalnym układem roślinności. Rzeka płynie tu korytem w dużym stopniu naturalnym, z namuliskami i łachami piaszczystymi. W dolinie zachowane są starorzecza, zarośla wierzbowe i łęgowe lasy oraz pola uprawne i pastwiska. Miejscami występują wysokie skarpy, na których utrzymują się ciepłolubne murawy napiaskowe i grądy zboczowe. Siedliska wymienione w załączniku I występujące na obszarze: łęgi

wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródliskowe; starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne; niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie; grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny; ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe; zalewane muliste brzegi rzek; murawy kserotermiczne ze stanowiskami storczyków; ziołorośla górskie i nadrzeczne, ciepłolubne dąbrowy.

Oprócz tego występują zwierzęta wymienione w załączniku II: ssaki - bóbr europejski, wydra, wilk, mopek, nocek duży; płazy - kumak nizinny, traszka grzebieniasta; ryby – boleń, ciosa, głowacz białopłetwy, koza, łosoś atlantycki, piskorz, różanka, minóg rzeczny; rośliny naczyniowe – leniec bez podkwiatkowy, obuwik pospolity, sasanka otwarta, starodub łąkowy.

Wyznaczenie Obszarów Natura 2000 stanowi gwarancję zachowania naturalnego charakteru środowiska i cennych zasobów przyrodniczych, co oznacza dla życia mieszkańców regionu eliminowanie uciążliwości związanych z rozwojem cywilizacyjnym. Oznacza to także ochronę ludności przed planowaniem inwestycji uciążliwych dla środowiska. Proponowana droga rozwoju dla tych obszarów to promocja lokalnych produktów, zrównoważone rolnictwo oraz tworzenie bazy turystycznej poprzez programy wsparcia ze środków UE. Należy podkreślić, iż Obszary Natura 2000 nie stanowią formy ochrony o wysokim reżimie ograniczającym działalność i obecność człowieka w ich przestrzeni. Celem jest urzeczywistnienie założeń zrównoważonego rozwoju, a więc także współistnienie człowieka, form gospodarki i przyrody, które nie degraduje i nie pomniejsza jej walorów i zasobów środowiskowych.

2) **Projektowany Park Krajobrazowy „Dolna Wisła” –** wg granic „minimum” – obejmujący obszar międzywala Wisły na południe od drogi DK 22 i zachodnią część międzywala Nogatu. Ochronie podlegać będą wartości krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe wyznaczonego obszaru.

3) **Proponowane użytki ekologiczne,** wskazane w „Programie ochrony Środowiska gminy Miłoradz” z 2002 r.:
- zbiorniki wodne w sąsiedztwie wsi Mątowy Wielkie,
- zbiorniki wodne i ich otoczenie w Pogorzałej Wsi,
- jezioro Gnojewo,
- rozlewisko rzeki Świętej,
- zadrzewienia w rejonie Kanału Jeziorna na płn-zach. od Miłoradza,
- podmokły las na wschód od Kończewic.

Dla użytków ekologicznych po ich uchwaleniu obowiązywać będą zasady ochrony wskazane zgodnie z przepisami odrębnymi –ustawą o ochronie przyrody.

7. STAN I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

(materiały gminne, studium z 1999 r., PSOZ w Gdańsku)

Gmina Miłoradz posiada bogatą przeszłość historyczną. Ślady osadnictwa sięgają czasów neolitu.

Na obszarze gminy, w okolicach Kończewic, Miłoradza i Starej Wisły znajdują się relikty osadnictwa kultury rzucewskiej – sięgające II tys. lat p.n.e., osadnictwa kultury wielbarskiej lokalizowane w okolicach Miłoradza, Pogorzałej Wsi, Mątowów Wielkich i Małych, Kończewic i Gnojewa, osadnictwa kultur wpływów rzymskich w okolicach Miłoradza, Pogorzałej Wsi, Mątowów Wielkich i Małych, Kończewic. Ślady osadnictwa kultury prapolskiej znajdują się w Miłoradzu i Mątowach Wielkich oraz kultury wschodniopomorskiej w okolicach Gnojewa.

Tereny te w średniowieczu jako przygraniczne zamieszkane były przez Prusów, Pomorzan i Polaków, jednak dopiero krzyżacka akcja kolonizacyjna dała im trwały charakter lokalizacyjny. Wszystkie miejscowości otrzymały lokalizację w XIV w. Miłoradz w 1321 r. (istniał już w 1282 r.), Kończewice i Gnojewo w 1338 r., Pogorzała Wieś w 1340 r., Mątowy Wielkie w 1383 r.

W XIV w. Gmina Miłoradz była zapleczem rolniczym dla zakonu krzyżackiego znajdującego się w Malborku, w Sztumie i Kwidzynie. Po klęsce Krzyżaków pod Grunwaldem w 1410 r. ich panowanie osłabło. Wobec wielkich klęsk powodziowych w XV wieku Zygmunt I sprowadził na Żuławy Mennonitów. Osadnicy holenderscy przeprowadzili prace melioracyjne i intensywnie osuszyli grunty. Ci doskonali specjaliści tworzyli zwarte gminy rządzące się własnymi prawami. Na zmeliorowanych gruntach prowadzili intensywną gospodarkę rolno – hodowlaną. Mennonici stworzyli kulturę o niezwykle surowych obyczajach. Pracując grupowo przyczynili się do zagospodarowania Żuław.

Do 1466 r. tereny te należały do państwa krzyżackiego, następnie do 1772 r. do Rzeczpospolitej, od 1772 r. do 1945 r. należały do Prus, później Niemiec.

Prawie wszystkie kościoły – w Kończewicach, Gnojewie, Starej Kościelnicy, Miłoradzu, Mątowach Wielkich, Pogorzałej Wsi (przebudowany w XVII w.), ossarium w Bystrzu – zbudowane są w stylu gotyckim i pochodzą z XIV w., tylko nowy, drugi kościół w Gnojewie wzniesiono w XIX w. Część z nich została przejęta przez protestantów, ale dokonywało się to stopniowo.

Do XIX w. większość mieszkańców stanowili katolicy, stosunkowo wielu było protestantów oraz mennonitów, zdarzały się także – we wsiach Mątowy Wielkie, Miłoradz, Kończewice – nieliczne rodziny żydowskie.

Pierwotna zabudowa wsi nie zachowała się (z wyjątkiem domu podcieniowego w Bystrzu oraz nielicznych domów drewnianych w Kończewicach i Mątowach Wielkich) w gospodarstwach gburskich, składających się na ogół z 3 – 4 dużych budynków ustawionych w czworobok, zapewne o konstrukcji szachulcowej. Domy mieszkalne drewniane zastąpiono budynkami ceglanymi, o znormalizowanych wymiarach, projekcie i dekoracji. W zagrodach holenderskich, które zachowały swój układ, głównie wzdłużny, także wymieniono prawie wszystkie budynki. Zachowane zostały zespoły zieleni wiejskiej, głównie na terenach przykościelnych cmentarzy oraz zieleni przydomowa i przydrożnej.
Największe spustoszenia dokonały się po 1945 roku. Wiele domów zostało zburzonych, część gospodarstw zniekształconych, nowe budownictwo PGR rozbudowując dawne obejścia, rozbijało układ historycznych miejscowości.
Układy wsi są zróżnicowane.
W układzie południkowym – Stara Wisła, Bystrze, Mątowy Wielkie, Stara Kościelnica. W układzie równoleżnikowym – Kończewice, Gnojewo, Miłoradz. Wsie prezentują różnorodny wariant ruralistyczny.
Układ ulicówki reprezentują Bystrze i częściowo Mątowy Wielkie.
Wieś folwarczną częściowo Bystrze, Mątowy Wielkie, ulicówkę przywałową – Mątowy Małe, Pogorzała Wieś, układ ulicowo – placowy Gnojewo i Stara Wisła, owalnicę – Stara Kościelnica, Miłoradz, Kończewice.
Wsie – na ogół kmiece, w późniejszym okresie kolonijne – mają charakter czynszowy, zabudowa zróżnicowana była na wielobudynkowe gospodarstwa gburskie i jednodomowe gospodarstwa zagrodnicze, brak większych majątków ziemskich z wyjątkiem folwarku w Mątowach Małych i dworku w Rękowie. Zróżnicowanie majątkowe i budowa okazalszych domów – dworów nastąpiła w 3-4 ćw. XIX w.

1) **Obiekty w ewidencji gminy** są to obiekty o wartościach zabytkowych :
   - zabytkowa architektura sakralna,
   - zespoły zabudowań folwarcznych,
   - budynki mieszkalne i gospodarcze,
   - mała architektura,

Jednak z uwagi na upływ czasu i przebudowę wielu obiektów, rozbiórkę części z nich, cały spis wymaga aktualizacji i korekty w formie aneksu do niniejszego studium.

l.p.	**miejscowość**	**Nr**	**Obiekt**	wiek	data	**uwagi**	**Materiał**
1.	Bystrze		kostnica – gotyckie osarium	14	XIX/XX w.		mur.
2.	Bystrze		trafostacja	20	ok. 1900		mur.
3.	Bystrze	1	dom mieszkalny	20	ok. 1930		mur.
4.	Bystrze	2	budynek gospodarczy	20	ok. 1900		mur/drewn.
5.	Bystrze	5/7	dom mieszkalny - podcieniowy, wł. Walery Świerzy, Wacław Osiński	19	1819/1863		drewn/szachulc.

6.	Bystrze	5	obora, wł. Walery Świerzy	20	ok. 1900		mur/drewn.
7.	Bystrze	7	obora, wł. Wacław Osiński	20	ok. 1900		mur.
8.	Bystrze	10a	dom mieszkalny, wł. Jan Waleryś	19	1854	1900	drewn.
9.	Bystrze	10a	garaż i kurnik, wł. Jan Waleryś	20	ok. 1910		mur.
10.	Bystrze	10a	stodoła, wł. Jan Waleryś	20	ok. 1910		mur/drewn.
11.	Bystrze	10a	obora, wł. Jan Waleryś	20	1906		mur.
12.	Bystrze	10a	ogrodzenie, wł Jan Waleryś	20	ok. 1905		mur.
13.	Bystrze	24	dom mieszkalny, wł. Wł. Szymański	20	ok. 1900	przebudowany w latach 60. XX	drewn/mur.
14.	Bystrze	24	magazyn, wł. Wł. Szymański	20	ok. 1920		drewn.
15.	Bystrze	24	obora, wł. Wł. Szymański	20	ok. 1914		mur/drewn.
16.	Bystrze	26	dom mieszkalny, wł. Józef Otręba	20	ok. 1900	przebudowany w latach 60. XX	drewn.
17.	Bystrze	26	ogrodzenie, wł. Józef Otręba	20	ok. 1920		mur.
18.	Bystrze	28	dom mieszkalny	20	ok. 1940		mur.
19.	Bystrze	2	dom mieszkalny, wł. Górny	19			mur.drewn.
20.	Bystrze	10	magazyn, wł. E. Walerys	20	ok. 1906		drewn.
21.	Bystrze	14	chlewnia, obecnie dom mieszkalny i budynek gospodarczy, wł. Gołdyński	20	ok. 1906	przeb. 1960 r.	mur/drewn.
22.	Bystrze	16	budynek gospodarczy, wł. Nowak	20	ok. 1900		mur.
23.	Bystrze	21	dom mieszkalny, wł. Zarobkiewicz, Suszek, Frańczak, Ziemnicki	20	ok. 1900		mur.
24.	Bystrze	25	dom mieszkalny, wł. Grudzień	20	1914		mur.
25.	Bystrze	27	dom mieszkalny i obora	20	ok. 1910		mur.
26.	Bystrze	31	dom mieszkalny	20	ok. 1930		mur.
27.	Bystrze	35	dom mieszkalny, wł. Reda	19			mur.
28.	Bystrze	39	dom mieszkalny, wł. PGR Bystrze	20	ok. 1915		mur.
29.	Bystrze	39e	dom mieszkalny, wł. PGR Bystrze	20	ok. 1915		mur.
30.	Bystrze		obora, ob.. Magazyn - wł. Warachewicz	20	po 1900 r.	przebud.	mur/drewn.
31.	Bystrze		budynek gospodarczy, wł. Kurkiewicz	20	ok. 1910		mur.
32.	Cygany	65	dom mieszkalny, wł. Z. Chudon	20	1936		mur.
33.	Cygany	65	obora i stodoła, wł. Z. Chudon	20	ok. 1936		mur/drewn.
34.	Cygany	67	obora i stodoła, wł. K. Matera	20	ok. 1920		mur.drewn.
35.	Gnojewo		kościół p.w. Świętych Szymona i Judy	19	ok. 1863		mur.
36.	Gnojewo		brama w ogrodzeniu kościoła	19			żeliwo
37.	Gnojewo		kościół filialny p.w. Świętych Szymona i Judy	14		pXVI,1919,1853wieże, 1909 rest	mur.
38.	Gnojewo	14a	plebania kościoła fil., ob.. dom mieszkalny- wł. Derc, Stenewicz	19			mur.
39.	Gnojewo	14a	brama (fr.) dod. Plebani, obecnie przy domu nr 14a	19			mur.
40.	Gnojewo		kostnica, ob.. Magazyn	20	ok. 1920		mur.
41.	Gnojewo		kapliczka przydrożna	15		XX w. - rest.	mur.

42.	Gnojewo		dzwonnica	19	ok. 1863		mur/drewn.
43.	Gnojewo	1	dom mieszkalny, wł. Henryk Aptyka	20			mur.
44.	Gnojewo	1	stodoła, wł. Henryk Afteka	19			drewn.
45.	Gnojewo	13	dom mieszkalny	20	ok. 1920	przebu dowany	mur.
46.	Gnojewo	16	szkoła, ob. Dom mieszkalny - wł. Dziewięcka	19			mur.
47.	Gnojewo	17	dom mieszkalny	20	ok. 1900	przebu dowany	mur.
48.	Gnojewo	19	dom mieszkalny	20	ok. 1920		mur.
49.	Gnojewo	20	plebania, ob.. dom mieszkalny- wł. Aftyka	19			mur.
50.	Gnojewo	20	obora (przy d. plebani)- wł. Aftyka	19			szachulc.
51.	Gnojewo	21	dom mieszkalny	20	ok. 1920		mur.
52.	Gnojewo	23	dom mieszkalny, wł. Sp. Prod. "Wolność"	20	ok. 1910		mur.
53.	Gnojewo	23	obora, wł. Sp.Prod. "Wolność"	20	1936		mur.
54.	Gnojewo	23	magazyn, wł. Sp. Prod. "Wolność"	20	1936		mur.
55.	Gnojewo	24	zajazd, ob.. dom mieszkalny, sklep i zajazd	20	ok. 1900		mur.
56.	Gnojewo	24	budynek gospodarczy	20	ok. 1900		mur.
57.	Gnojewo	27	dom mieszkalny	19	ok. 1870		mur/drewn.
58.	Gnojewo	40	magazyn, wł. Sp. Prod. "Wolność"	20	ok. 1910		szachulc.
59.	Gnojewo	40	ogrodzenie	20	ok. 1910		mur.
60.	Gnojewo	44	dom mieszkalny	20	ok. 1900		mur.
61.	Gnojewo	bez n-ru	d. Dom mieszkalny i obora	19	ok. 1890		szachulc/mur.
62.	Gnojewo		ruina budynku gospodarczego				
63.	Gnojewo		trafostacja	20			mur.
64.	Kończewice		kościół paraf. P.w. MBNP	14		1742 r. - wieża	mur/drewn.
65.	Kończewice	42	plebania	18		poł. XIX	drewn.
66.	Kończewice		obora przy plebani	19	ok. 1870		mur/szachulc.
67.	Kończewice-Bystrze		kapliczka przydrożna	20	1900		mur.
68.	Kończewice		trafostacja	20	ok. 1910		mur.
69.	Kończewice	1/3	dom mieszkalny	20	ok. 1900		mur.
70.	Kończewice	3	budynek gospodarczy	20	ok. 1900		mur.
71.	Kończewice	2	dom mieszkalny	20	1902		mur.
72.	Kończewice	2	budynek gospodarczy	20	ok. 1910		mur/drewn.
73.	Kocze wice	5	ruina domu mieszkalnego	20	ok. 1900		mur.
74.	Kończewice	7	dom mieszkalny + obora, wł. Henryk Grudzień	19	ok. 1850		mur.
75.	Kończewice	9	poczta	20	ok. 1900		mur.
76.	Kończewice	10	dom mieszkalny (sołtys)	20	ok. 1930		mur.
77.	Kończewice	12	sklep, piekarnia	20	ok. 1930		mur.
78.	Kończewice	12	budynek gospodarczy	20	ok. 1930		mur.
79.	Kończewice	13	dom mieszkalny	20	ok. 1920		mur.
80.	Kończewice	15	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
81.	Kończewice	15	budynek gospodarczy	20	ok. 1910		mur.
82.	Kończewice	15b	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
83.	Kończewice	16c	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
84.	Kończewice	17	dom mieszkalny	20	ok. 1930		mur.
85.	Kończewice	19	dom mieszkalny	19	ok. 1800	Zab. szachul	mur/drewn/szac hulec
86.	Kończewice	23	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.

87.	Kończewice	23	obora	20	ok. 1910		mur.
88.	Kończewice	25	przedszkole nr 6	20	ok. 1920	lata 70. XX w.	mur.
89.	Kończewice	25b	przedszkole nr 6	19	ok. 1870		drewn.
90.	Kończewice	27	dom mieszkalny	20	ok. 1930		mur.
91.	Kończewice	29	budynek gospodarczy	20	ok. 1930		mur.
92.	Kończewice	30	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
93.	Kończewice	31	restauracja, ob.. Nieużytek	19			mur.
94.	Kończewice	31	dom mieszkalny, biblioteka	19	ok. 1870	1920 r.	drewn.
95.	Kończewice	obok nr 34	remiza strażacka, ob.. magazyn	20	ok. 1910		mur.
96.	Kończewice	34/36	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
97.	Kończewice	35	dom mieszkalny, wł. Zb. Góral	19			mur.
98.	Kończewice	37	dom mieszkalny	20	ok. 1900		mur.
99.	Kończewice	39	dom mieszkalny (d. Część browaru), wł. 1/2 Zmarzlak, 1/2 PGM	19			mur.
100	Kończewice	44	dom mieszkalny	19			drewn.
101	Kończewice	51	dom mieszkalny, wł. Szczypkowski	19	1880		mur/drewn.
102	Kończewice	52	dom mieszkalny, wł. Zawistowski, Magdziarz	19			szachulc.
103	Kończewice	52	obora i stajnia	19			mur/drewn.
104	Kończewice	52	brama (fr.) do zagrody nr 52, wł. Zawistowski, Magdziarz	19			mur.
105	Kończewice	54	dom mieszkalny	20	1922		mur.
106	Kończewice	57	dom mieszkalny i budynek gospodarczy	20	ok. 1920		mur.
107	Kończewice	59	budynek gospodarczy	19		przebud.	mur/drewn.
108	Kończewice	62	dom mieszkalny	20	ok. 1930		drewn.
109	Kończewice	63	dom mieszkalny, wł. F. Malec	19			drewn.
110	Kończewice	63	stajnia, ob.. chlewnia	20	ok. 1900		mur.
111	Kończewice	69	czworak, ob. dom mieszkalny i bud. gospodarczy - wł. Kuklińska	19			mur.
112	Kończewice	70	dom mieszkalny, ob.. Irena Fijas	20	ok. 1910		mur/szachulc.
113	Kończewice	72/74	dom mieszkalny, wł. Mecal, P.Strang	20	ok. 1900		mur.
114	Kończewice	72	budynek gospodarczy, wł. Paweł Meca	20	ok. 1900		mur.
115	Kończewice	72	budynek gospodarczy, wł. Paweł Meca	20	ok. 1900		mur.
116	Kończewice	78	dom mieszkalny, wł. A. Tomański	20	ok. 1920		mur.
117	Kończewice	86	dom mieszkalny	20	ok. 1900	przebud. Lata 70. XX w.	mur.
118	Mątowy Małe		szkoła, ob. Filia SD w Miłoradzu	20			mur.
119	Mątowy Małe		budynek gospodarczy przy szkole	19			mur/drewn.
120	Mątowy Małe	2	dom mieszkalny, wł. Gen. Kordlewska, Z. Szewczyk	19			drewn.
121	Mątowy Małe	2	stodoła	20	ok. 1920		mur/drewn.
122	Mątowy Małe	2	budynek gospodarczy	20			szachulc/drewn.
123	Mątowy Małe	3	dom mieszkalny i obora, wł. Różkowski	20	ok. 1910		mur.

124	Mątowy Małe	4	dom mieszkalny, wł. Gen. Hilcan	20			mur.
125	Mątowy Małe	4	stodoła	20			mur/drewn.
126	Mątowy Małe	5	dom mieszkalny, wł. Aleks. Strąk	20	ok. 1910		mur.
127	Mątowy Małe	5	obora, wł. A. Strąk	20	1910		mur.
128	Mątowy Małe	5	stodoła, wł. Strąk	20	ok. 1910		drewn.
129	Mątowy Małe	8-10	dom mieszkalny, wł. M. Kowalczyk	20			mur.
130	Mątowy Małe	9	dom mieszkalny, wł. Majkowski	20			mur.
131	Mątowy Małe	9	stodoła	20			drewn.
132	Mątowy Małe	13	dom mieszkalny, wł. St. Witek	20			mur.
133	Mątowy Małe	14	dom mieszkalny - Urząd Gminny	20			mur/drewn.
134	Mątowy Małe	15	dom mieszkalny, wł. B. Muryka	20			mur.
135	Mątowy Małe	16	dom mieszkalny, wł. Maskiewicz	20			mur.
136	Mątowy Małe	18	dom mieszkalny, wł. J. Derszeń	20			mur.
137	Mątowy Małe	18	budynek gospodarczy	20			mur.
138	Mątowy Małe	21	dom mieszkalny, wł. Prusik	20	ok. 1910		mur.
139	Mątowy Małe	23	dom mieszkalny, wł. St. Szewczyk	20	ok. 1925		mur.
140	Mątowy Małe	24	ruiny, wł. J. Mielcarz	18		(?)	szachulc.
141	Mątowy Małe	25	dom mieszkalny, wł. K.Sochaj	20	1935		
142	Mątowy Małe	25	obora	20			mur.
143	Mątowy Małe	26	dom mieszkalny, wł. K. Polak	19			mur.
144	Mątowy Małe	32	dom mieszkalny, wł. E. Wrońska	19	ok.1870-80	przeb.	drewn.
145	Mątowy Małe	32	spichlerz, wł. E. Wronska	20	ok. 1920		mur.
146	Mątowy Małe	32	obora, wł. E. Wrońska	20	1921		mur.
147	Mątowy Małe	40	dom mieszkalny, wł. B. Porak	19	ok. 1880		mur/drewn.
148	Mątowy Małe	43/45	dom mieszkalny, wł. Podgórski	20	ok. 1900		mur.
149	Mątowy Małe	51	dom mieszkalny, wł. Podgórski	20			mur.
150	Mątowy Małe	79	dom mieszkalny, wł. Zofia Grzegorz	20	ok. 1900		mur.
151	Mątowy Małe	79	spichlerz, wł. Zofia Grzegorz	20	1909		mur.
152	Mątowy Małe	79	stodoła, wł. Zofia Grzegorz	20	ok. 1900		drewn.
153	Mątowy	79	obora, wł. Zofia Grzegorz	20	ok. 1900		mur.

	Małe						
154	Mątowy Małe	83	stodoła - spichlerz, wł. Prusik	19	1857		drewn.
155	Mątowy Małe	85	dom mieszkalny, wł. F. Gremke	20			mur.
156	Mątowy Małe	86	dom mieszkalny	19			drewn/mur.
157	Mątowy Małe	97	budynek gospodarczy, wł. T. Myśliwy	20	ok. 1920		mur.
158	Mątowy Małe	97	stodoła, wł. T. Myśliwy	19			drewn.
159	Mątowy Małe		dom mieszkalny, wł. Jadwiga Pumak	19			mur/drewn.
160	Mątowy Małe		zagroda (w ruinie)- dom mieszkalny + budynek gospodarczy	19	ok. 1880		dom-mur.;gosp.-drew
161	Mątowy Wielkie		kościół paraf. P.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła	14	1340	rejestr zab. A-203	mur/drewn.
162	Mątowy Wielkie		kaplica cmentarna	20			mur.
163	Mątowy Wielkie	przy koś-ciele	dom mieszkalny, wł. Antczak	18			drewn/szachulc.
164	Mątowy Wielkie		magazyn, wł. Parafia	20	1916		mur/szachulc.
165	Mątowy Wielkie		kapliczka przydrożna	20			mur.
166	Mątowy Wielkie	9	dom mieszkalny, wł. Pogorzelski	20	ok. 1915		mur.
167	Mątowy Wielkie	9	obora	20			mur.
168	Mątowy Wielkie	10	dom mieszkalny i mleczarnia, wł. Kuta	20	ok. 1910		mur.
169	Mątowy Wielkie	16a	dom mieszkalny, wł. Rogóźnicka, Abramek	19			mur/drewn.
170	Mątowy Wielkie	17	obora	20			mur/drewn.
171	Mątowy Wielkie	19	dom mieszkalny, wł. M. Sibich	20	ok. 1900		mur.
172	Mątowy Wielkie	26	obora, wł. J. Stasiuk	19	1890		mur.
173	Mątowy Wielkie	27	dom mieszkalny, wł. J. Stasiuk	19	ok. 1890		mur/drewn.
174	Mątowy Wielkie	31	dom mieszkalny, wł. K. Wiejch	20	ok. 1920		mur.
175	Mątowy Wielkie	33	dom mieszkalny, wł. J. Abramek	19			mur.
176	Mątowy Wielkie	33	obora (w rozbiórce), wł. J. Abramek	19			mur.
177	Mątowy Wielkie	33/35	stodoła, wł. Abramek, Przybyś	19			drewn.
178	Mątowy Wielkie	35	obora, wł. Przybyś	19			mur.
179	Mątowy Wielkie	36	dom mieszkalny, wł. Jan Wejcher	19			drewn.
180	Mątowy Wielkie	36/39	dom mieszkalny, wł. Antczak, Furtak, Polak	19	ok. 1880		drewn.
181	Mątowy Wielkie	36/39	budynek gospodarczy, wł. Antczak, Furtak, Polak	20			mur.

182	Mątowy Wielkie	44	dom mieszkalny, wł. Zdzisław Polak	19			drewn.
183	Mątowy Wielkie	50/56 a	dom mieszkalny, wł. Zaborowski, Głowacki	20			mur.
184	Mątowy Wielkie	50/56 a	dom mieszkalny + spichlerz, wł. Zaborowski, Głowacki	20			mur.
185	Mątowy Wielkie	50/56 a	stodoła	20			drewn.
186	Mątowy Wielkie	55	dom mieszkalny, wł. Struszyńska	20			mur.
187	Mątowy Wielkie	60	dom mieszkalny, d. Szkoła	20			mur.
188	Mątowy Wielkie	64b	dom mieszkalny, wł. A. Strąg	19	ok. 1880		drewn.
189	Mątowy Wielkie	72	dom mieszkalny, wł. Słowik	19	ok. 1880	Przebu-dowany.	mur/drewn.
190	Mątowy Wielkie	74	plebania	20	1905		mur.
191	Mątowy Wielkie	82	chałupa, wł. Neubauer	18			mur/drewn.
192	Mątowy Wielkie	84	dom mieszkalny, wł. Szczepelski	20	1936		mur.
193	Mątowy Wielkie	86	dom mieszkalny	19			mur/drewn.
194	Miłoradz		kościół paraf. P.w. Św. Michała	14		XVw.; 1817-zburzenie wieży	mur.
195	Miłoradz		kostnica, straż pożarna, karcer	20			mur.
196	Miłoradz	przy koś-ciele	dzwonnica przy kościele paraf. P.w. Św. Michała	19	po 1817		drewn.
197	Miłoradz	1	dom mieszkalny, wł. Zieliński	20	1928		mur.
198	Miłoradz	1	brama i budynki gospodarcze, wł. Zieliński	20	1928		mur.
199	Miłoradz	3	szkoła, ob.. Urząd Gminny	20	1904		mur.
200	Miłoradz	11	dom mieszkalny, wł. L. Biskup	19	1877		drewn.
201	Miłoradz	15	dom mieszkalny	20			mur.
202	Miłoradz	16	dom mieszkalny, wł. Głąb	19			drewn.
203	Miłoradz	17	dom mieszkalny, wł. Jan Nowak	20			mur.
204	Miłoradz	17	zakład kowalski, wł. Jan Nowak	20			mur/drewn.
205	Miłoradz	18	dom mieszkalny i stodoła, wł. Kożuchowski	19	ok. 1880		mur.
206	Miłoradz	24/26 a	dom mieszkalny, wł. T. Baran mur/drewn.	20			
207	Miłoradz	25,27	dom podcieniowy, wł. E. Niski, K. Las	19	ok. 1850		drewn/szachulc.
208	Miłoradz	28	dom mieszkalny, poczta	20			mur.
209	Miłoradz	31	dom mieszkalny, wł. W. Grabarski, St. Szewczyk	20			mur.
210	Miłoradz	31	budynek gospodarczy	20			mur.
211	Miłoradz	35a	dom mieszkalny	20			mur.
212	Miłoradz	35c	stodoła, wł. Kombinat Rolny Nogat	20	1925	1935, 1970	mur.
213	Miłoradz	36	dom mieszkalny, wł. Gucwa, Biskup, M. Kiełbasa	20			mur.
214	Miłoradz	36	budynek gospodarczy, wł. Gucwa, biskup, Kiełbasa	20			mur.
215	Miłoradz	36	obora	20			mur.
216	Miłoradz	36b	dom mieszkalny, wł. Kombinat	20			mur.

			Rolny				
217	Miłoradz	44	dom mieszkalny, ob. Urząd Gminy	20	ok. 1900		mur.
218	Miłoradz	44	budynek gospodarczy	20	ok. 1900		mur.
219	Miłoradz	57	dom / budynek gospodarczy	19/20			drewn/mur.
220	Miłoradz	61	dom mieszkalny, wł. Z. Nogieć	19			drewn.
221	Miłoradz	63	dom mieszkalny, wł. PGKiM	20	1908		mur.
222	Miłoradz	68	dom mieszkalny, wł. S. Plachowski	20	1907		mur.
223	Miłoradz	69	dom mieszkalny, wł. Potok, Cejkowski	20	ok. 1910		mur.
224	Miłoradz	69	obora nr 1- (w rozbiórce), wł. Potok, Cejkowski	20	ok. 1900		mur.
225	Miłoradz	69	obora nr 2, wł. Potok, Cejkowski	20	ok. 1910		mur.
226	Miłoradz	74	dom mieszkalny, wł. Sulikowska	20	ok. 1900		mur.
227	Miłoradz	74	obora	20	1906		mur.
228	Miłoradz	74	spichlerz, wł. Szlikowska, Cygan, Morażycz.	19			drewn.
229	Miłoradz		spichlerz, wł. Sulikowska, Cygan, Chorążewska	20	1912		mur.
230	Miłoradz	126	dom mieszkalny, wł. PGKiM	19	ok. 1880		drewn.
231	Miłoradz		dom mieszkalny i obora bez ogr.	19	ok. 1875		mur/drewn.
232	Miłoradz		dom mieszkalny + obora, wł. H. Burhard	19			mur/drewn.
233	Miłoradz		stodoła, wł. H. Burhardt	20	ok. 1930		drewn.
234	Miłoradz		spichlerz	19			drewn/mur.
235	Miłoradz, ul. Główna	35	dom mieszkalny, wł. Kombinat Rolny Nogat, Z.R. Miłoradz	20			mur.
236	Pogorzała Kolonia	50	dom mieszkalny, wł. Andrzej Prykowski	19	1879		drewn.
237	Pogorzała Kolonia	50	spichlerz	19			drewn.
238	Pogorzała Kolonia	50	szopa	20			drewn.
239	Pogorzała Kolonia	50	obora	20	1914		mur.
240	Pogorzała Kolonia	62	dom mieszkalny, wł. Śnos	20			mur.
241	Pogorzała Wieś		kościół paraf. P.w. Św. Mikołaja	19	1829		mur.
242	Pogorzała Wieś	8	plebania	20	ok. 1920		mur.
243	Pogorzała Wieś		brama cmentarna	20			mur/żel.
244	Pogorzała Wieś	1	dom mieszkalny, wł. W. Pankowski	19			drewn/mur.
245	Pogorzała Wieś	2	dom mieszkalny, wł. J.Pawelle	19	ok. 1886		drewn.
246	Pogorzała Wieś	2	budynek gospodarczy, wł. J. Pawelle	20	ok. 1900		mur.
247	Pogorzała Wieś	3	dom mieszkalny, wł. Czesław Teluń	20	1907		mur.
248	Pogorzała Wieś	16	folwark - dom mieszkalny, ob.. Przedszkole nr 16	20	ok. 1900		mur.
249	Pogorzała Wieś		folwark - brama, ob.. PGR	20	ok. 1920		mur.
250	Pogorzała Wieś		folwark - kuźnia, wł. PGR	20	ok. 1927	przebudowana	mur.

251	Pogorzała Wieś		folwark - stajnia, wł. PGR	20	1927	przebu dowana	mur.
252	Pogorzała Wieś		folwark - magazyn, wł. PGR	20	1910		mur.
253	Pogorzała Wieś		folwark - obora, wł. PGR	20	1927	przebu dowana	mur.
254	Pogorzała Wieś		folwark - biura, ob.. magazyn; wł. PGR	20	ok. 1927	przebu dowany	mur/szachulc.
255	Pogorzała Wieś	16	czworaki, ob.. dom mieszkalny	19		przebu dowany	mur.
256	Pogorzała Wieś	16a	dom mieszkalny, wł. PGR	20	ok. 1915		mur.
257	Pogorzała Wieś	16b	dom mieszkalny, wł. PGR	19			mur/drewn.
258	Pogorzała Wieś	16c	dom mieszkalny, wł. PGR0	20	ok. 1900		mur.
259	Pogorzała Wieś	16e	dom mieszkalny, wł. Łukowicz, Bano	19			mur.
260	Pogorzała W.	16h	dom mieszkalny, wł. PGR	20	ok. 1915		mur.
261	Pogorzała Wieś	16ł	dom mieszkalny, wł. PGR	20	ok. 1910		mur.
262	Pogorzała Wieś	18b	dom mieszkalny	20	ok. 1930		mur.
263	Pogorzała Wieś	20	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
264	Pogorzała Wieś	24	dom mieszkalny, sklep GS	20	ok. 1910		mur.
265	Pogorzała Wieś	25/27	dom mieszkalny, wł. Niezgoda, Bajor	19			mur/drewn.
266	Pogorzała Wieś	28	dom mieszkalny	20			mur/drewn.
267	Pogorzała Wieś	28	dom mieszkalny	20			mur.
268	Pogorzała Wieś	28	budynek gospodarczy	20			mur.
269	Pogorzała Wieś	29	dom mieszkalny, wł. PGKiM	20			mur.
270	Pogorzała Wieś	30	dom mieszkalny, wł. PGKiM	19			drewn/szachulc.
271	Pogorzała Wieś	31	dom mieszkalny, wł. Jerzy Szumski	20			mur.
272	Pogorzała Wieś	31	budynek gospodarczy, wł. Jerzy Szumski	20			mur.
273	Pogorzała Wieś	35	dom mieszkalny, wł. Laskowski	19/20			mur.
274	Pogorzała Wieś	35	budynek gospodarczy, wł. Laskowski	19/20			mur.
275	Pogorzała Wieś	36	dom mieszkalny, wł. Anna Czychowicz	20			mur.
276	Pogorzała Wieś	38	dom mieszkalny, wł. Frehwald	20			mur.
277	Pogorzała Wieś	40	dom mieszkalny, wł. Lewiński	19			drewn.
278	Pogorzała Wieś	41	dom mieszkalny, wł. Bogumiła Jasińska				mur/drewn.
279	Pogorzała Wieś	41	budynek gospodarczy I, wł. Bogumiła Jasińska	20			mur.
280	Pogorzała Wieś	41	budynek gospodarczy II, wł. Bogumiła Jasińska	20			mur.

281	Pogorzała Wieś	41	dawna stodoła	20			drewn.
282	Pogorzała Wieś	45/47	dom mieszkalny	20	ok. 1900		mur.
283	Pogorzała Wieś	45/47	budynek gospodarczy	20	ok. 1900		mur/drewn.
284	Pogorzała Wieś	46	dom mieszkalny + gosp., wł. Jan Młynarczyk	20	1919		mur.
285	Pogorzała Wieś	48	dom mieszkalny, wł. Teodora Bogdańska	20	ok. 1910		mur.
286	Pogorzała Wieś	48	budynek gospodarczy	20	ok. 1920	przebudowany lata 70. XX w.	mur/drewn.
287	Pogorzała Wieś	49/51	dom U.G.	20			mur.
288	Pogorzała Wieś	49/51	budynek gospodarczy	20	ok. 1930		mur/drewn.
289	Pogorzała Wieś	50	dom mieszkalny, wł. Tadeusz Tchórz	20	ok.1920		mur/drewn.
290	Pogorzała Wieś	50	obora, wł. Tadeusz Tchórz	20	1928		mur.
291	Pogorzała Wieś	52	dom mieszkalny, wł. Gerard Drowski	20	ok. 1940		mur.
292	Pogorzała Wieś	62	budynek gospodarczy, wł. Śnos	20			mur/drewn.
293	Pogorzała Wieś Kolonia	64	dom mieszkalny / gospodarczy, wł. R. Grodecki	20	1926	1937	mur.
294	Pogorzała Wieś Kolonia	68	dom mieszkalny, wł. Tadeusz Góral	20	1911		mur.
295	Pogorzała Wieś Kolonia	76	dom mieszkalny / gospod.; wł. J. Sawicki	20	1936		mur.
296	Pogorzała Wieś		szkoła	20	ok. 1910		mur.
297	Pogorzała Wieś		budynek gospodarczy szkoły				mur/drewn.
298	Stara Kościelnica		kościół filialny p.w. Św. Jerzego	15	ok. 1400	1818 wieża	mur.
299	Stara Kościelnica		dzwonnica kościoła p.w. Św. Jerzego	19	ok. 1850		drewn.
300	Stara Kościelnica	9	plebania	20	ok. 1910		mur.
301	Stara Kościelnica		cmentarz przykościelny				
302	Stara Kościelnica	2	dom mieszkalny i obora, wł. Jan Kosowicz	19	ok. 1860		drewn.
303	Stara Kościelnica	4	dom mieszkalny,wł. Józef Kadniak	20	ok. 1900		mur/drewn.
304	Stara Kościelnica	9	dom mieszkalny	20	ok. 1920		mur.
305	Stara Kościelnica	9a	budynek gospodarczy	20	ok. 1920	lata 70. XX w.	mur.
306	Stara Kościelnica	14	dom mieszkalny, wł. Sp. Prod. "Postęp"	19	ok. 1870		drewn.
307	Stara Kościelnica	14	obora, wł. Sp. Prod. "Postęp"	20	1901		mur.
308	Stara Kościelnica	14	magazyn,wł. Sp. Prod. "Postęp"	19	1877		mur.
309	Stara Kościelnica	14	ogrodzenie, wł. Sp. Prod. "Postęp"	20	ok. 1900		mur.

310	Stara Kościelnica	15	dom mieszkalny, wł. Marian Jaśko	19	ok. 1830		drewn.
311	Stara Kościelnica	16	dom mieszkalny, wł. Sp. Prod. "Postęp"	19	ok. 1880		drewn.
312	Stara Kościelnica	16	warsztat rzemieślniczy, wł. M. Jędrzejczak	20	ok. 1900		mur.
313	Stara Kościelnica	18	dom mieszkalny, wł. J. Orzechowski	19/20			mur.
314	Stara Kościelnica	18	budynek gospodarczy	19/20			mur/drewn.
315	Stara Kościelnica	19	dom mieszkalny	20	ok. 1900		mur/drewn.
316	Stara Kościelnica	20/22	dom mieszkalny, wł. Wacław Wesołowski, Bielawski	19			drewn.
317	Stara Kościelnica	23	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
318	Stara Kościelnica	24/26	dom mieszkalny, wł. Sznurkowski, Kostrzewa	19	ok. 1880		drewn.
319	Stara Kościelnica	28	dom mieszkalny	19			drewn.
320	Stara Kościelnica	33	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.
321	Stara Kościelnica	33	budynek gospodarczy	20	ok. 1900	pocz. XX w.	mur/drewn.
322	Stara Kościelnica	35	sklep G.S.	20			mur.
323	Stara Kościelnica	45	szkoła, ob. budynek mieszkalny	19	ok. 1886		mur.
324	Stara Kościelnica		obora, wł. Sp. Prod. "Postęp"	20	ok. 1900	przebu dowa XX w.	mur.
325	Stara Kościelnica	51	dom mieszkalny, wł. Kostrzewa, Kania, Wiśniewski	20			mur.
326	Stara Kościelnica	51	budynek gospodarczy	20			mur.
327	Stara Kościelnica	57	dom mieszkalny	20			mur.
328	Stara Kościelnica	57	budynekgospodarczy, wł. Sabała, Zareba, Kosowicz	20			mur.
329	Stara Kościelnica	59	dom mieszkalny	20			mur.
330	Stara Kościelnica		d. Spichlerz G.S.	20			mur/szachulc.
331	Stara Wisła	3	dom mieszkalny	20			mur.
332	Stara Wisła	4/6	dom mieszkalny	19	ok. 1810		drewn.
333	Stara Wisła	8	dom mieszkalny	19			drewn.
334	Stara Wisła	14	dom mieszkalny	20			mur.
335	Stara Wisła	17	dom mieszkalny	20	l. 20/30		mur/drewn.
336	Stara Wisła	19	dom mieszkalny	20	l. 20/30		mur/drewn.
337	Stara Wisła	21	dom mieszkalny + Klub Rolnika	20	l. 20/30		mur.
338	Stara Wisła	22	dom mieszkalny + obora	20			mur.
339	Stara Wisła	23	dom mieszkalny	20			mur.
340	Stara Wisła	24	dom mieszkalny	20			mur.
341	Stara Wisła	24	budynek gospodarczy	20			mur/drewn.
342	Stara Wisła	28	dom mieszkalny	20			mur.
343	Stara Wisła	35c	budynek gospodarczy	20	ok. 1930		mur.
344	Stara Wisła	cc	dom mieszkalny	20	ok. 1910		mur.

Ochronie podlega:
forma architektoniczna obiektu, w tym gabaryty wysokościowe, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej.

Warunki ochrony:
- **utrzymanie tradycyjnej kompozycji architektonicznej obiektu,**
- **opiniowanie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków działań mających wpływ na wygląd obiektu**
- **nakaz opracowania dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki.**

2) **Obiekty wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków** (wg stanu na 31 marca 2008 r.), chronione na zasadach określonych przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków:

lp.	miejscowość	Nr rej. woj. pomorskiego	Stary nr rejestru	Obiekt	Organ wpisujący	Data wpisu	uwagi
1	Bystrze	77	75	kaplica cmentarna	Wojewódzki Konserwator Zabytków -Gdańsk	1957-06-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego -nr 75
2	Gnojewo	127	22	kościół parafialny p.w. Św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza z cmentarzem	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 22 kościół p.w. Św. Apostołów Szymona i Tadeusza Judy
3	Gnojewo	127	292/93	***	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1993-07-27	dawny rejestr zabytków woj. .elbląskiego- nr 292/93 - cmentarz przykościelny
4	Gnojewo	171	102	kapliczka przydrożna	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-04-05	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 102
5	Pogorzała Wieś	1438	326/94	kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1994-02-14	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 326/94
6	Gnojewo	1423	313/93	kościół filialny p.w. Św. Szymona i Judy Apostołów wraz z dzwonnicą; układem wysokiej zieleni cmentarnej i ogrodzeniem cmentarza	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1993-10-22	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 313/93
7	Bystrze - 5/7 (d.21)	329	251	dom	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-09-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego- nr 251
8	Kończewice - 42	283	202	kościół parafialny p.w. Matki Bożej Wniebowzięcia	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-02-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego- nr 202
9	Mątowy Wielkie	284	203	kościół parafialny p.w. Św. Piotra i Pawła	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego- nr 203
10	Miłoradz	285	204	kościół parafialny p.w. Św. Michała z cmentarzem, kostnicą, dzwonnicą i zielenią wysoką	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego- nr 204 kościół p.w. Św. Michała

11	Miłoradz	285	362/94	***	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1994-06-09	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 362/94 - cmentarz z kostnicą, dzwonnicą i zielenią wysoką
12	Stara Kościelnica - 31	287	206	kościół parafialny p.w. Św. Jerzego	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-03-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 206

Ochronie podlega:

- **forma architektoniczna obiektu we wszystkich jej elementach (wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany),**
- **funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków.**

Warunki ochrony:

- **trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków,**
- **utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem (np. cmentarza w otoczeniu kościoła),**
- **wszelkie zmiany w obiekcie zabytkowym wymagają zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.**

3) Ochrona układów przestrzennych – na terenie gminy występują strefy „A”, „B”, i „K” .

a) strefa **"A"** - pełnej ochrony dobrze zachowanych układów przestrzennych lub ich fragmentów, uznanych za szczególnie wartościowe, stanowiące materialne świadectwo historii regionu lub miejscowości. Obejmuje się nią obszary wyróżniające się zasobem i stopniem zachowania historycznie ukształtowanej struktury, podlegające ochronie poprzez utrzymanie istniejącej formy i substancji.

W obrębie tej strefy ochronie podlega:

- historyczna kompozycja funkcjonalno - przestrzenna obszaru,
- zabytkowa zabudowa i inne elementy zagospodarowania,
- kompozycja i skład gatunkowy zieleni parkowej.

Obowiązuje:

- nakaz uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wszelkie prace remontowo-budowlane,
- uzyskanie opinii WKZ dla zamierzeń inwestycyjnych przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy,

b) Strefa **"B"** - ochrony układów przestrzennych lub ich części w obrębie których dominuje historyczne rozplanowanie i zabudowa o regionalnych lub lokalnych wartościach kulturowych, o niewielkim stopniu zdegradowania, których stan zachowania pozwala na przeprowadzenie działań konserwatorsko-rewaloryzacyjnych.

Ochronie podlega:
- rozplanowanie i przekroje ulic i placów wraz z ich nawierzchniami (m.in. zachowanymi historycznymi nawierzchniami)
- linie zabudowy jej rozplanowanie (usytuowanie budynku mieszkalnego, obiektów gospodarczych) ,
- formy architektoniczne zabudowy mieszkalnej i gospodarczej (w tym gabaryty wysokościowe, formy dachów, tradycyjnie stosowany materiał budowlany),
- mała architektura: ogrodzenia, latarnie i in.
- zieleń komponowana w postaci alejowych lub szpalerowych obsadzeń ulic i in.

Obowiązuje:
- nakaz utrzymania skali i charakteru zabudowy uzupełniającej,
- uzyskanie opinii WKZ dla zamierzeń inwestycyjnych przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy

c) Strefa **"K"** - ochrony krajobrazu związanego z historycznym układem przestrzennym lub występująca autonomicznie, jako wartościowy krajobraz ukształtowany w wyniku działalności człowieka np. parki, cmentarze, obsadzenia ulic i traktów.

Ochronie podlega:
- historyczna granica założeń zieleni komponowanej,
- rozplanowanie i skład gatunkowy zieleni,
- rozplanowanie dróg i ścieżek,
- układ kwater cmentarnych,
- mała architektura, tj. ogrodzenia, bramy, i in. ,
- zabytki sepulkralne (nagrobki, ogrodzenia grobów, i in. elementy urządzenia cmentarzy) .

Obowiązuje:
- rewaloryzacja zieleni i układu w oparciu o wytyczne konserwatorskie,
- uzgadnianie Z WKZ wszelkich prac w obrębie strefy.

Wykaz stref w poszczególnych miejscowościach:

L.p.	miejscowość	Strefa „A”	Strefa „B”	Strefa „K”
1	Bystrze - wieś w układzie ulicowym z majątkiem (obecnie Gosp.Rolne w Rękowie) w południowej części.	–	Obszar całej wsi od kapliczki na północy po zabudowania dawnego PGR na południu. Szczególnej ochrony wymaga dom podcieniowy nr 5/7 – jedyny w całej gminie i jeden z bardzo nielicznych zachowanych. Konieczne jest b. Pilne podjęcie działań ratowniczych.	–
2	Gnojewo - układ ulicowo – placowy – żuławski. Ochronie podlega układ ruralistyczny wsi.	Teren dawnego cmentarza wraz z kościołem filialnym ujęty lokalnymi drogami, dawny plac wiejski rozciągający się na zachód od kościoła filialnego, od wschodu teren od kapliczki z terenem kościoła parafialnego po skrzyżowanie z lokalna drogą ograniczającą od południa teren kościoła filialnego, cmentarz przykościelny ewangelicki.	Teren całej wsi Gnojewo bez budynków byłego PGR i osiedla mieszkalnego we wschodniej części	–
3	Kończewice Ochronie podlega układ ruralistyczny wsi.	Teren przykościelny z cmentarzem i kościołem, dawną plebanią, drewnianym budynkiem w zachodniej części terenu kościelnego.	Teren całej wsi od skrzyżowania z lokalnymi drogami biegnącymi na północ i południe od linii kolejki wąskotorowej z zabudowaniami i siedliskami.	Zawarta na obszarze od północy zawartym pomiędzy linią kolejki wąskotorowej a wsią, od południa – pomiędzy szosą malborską a wsią – najlepsza ekspozycja sylwety wioski.
4	Mątowy Wielkie - - ochronie podlega historyczny układ wielodrożny – sakowy.	Teren cmentarza z kościołem, kostnicą, domkami rybackimi, po wał od zachodu.	Obszar całej wsi od drogi na Bystrze i kolejki na Mątowy Małe od północy, po wał przeciwpowodziowy od południowego zachodu.	–
5	Mątowy Małe - wieś niejednorodna – w północnej części ulicówka, w zachodniej ulicówka przywałowa, w południowej pozostałości założenia folwarcznego.	–	Cała wieś oraz dawny folwark krzyżacki. Zabudowa wsi pochodzi z okresu od końca XIX w. do lat 20-tych XX w. Są to przeważnie domy kolonijne, czworaki i budynki gospodarcze, na terenie dawnego folwarku pozostałości zabudowań gotyc-kich (ruina budynku krzyżackiego murowanego z XV w.).	–
6	Miłoradz – ochronie podlega układ owalnicowy. Większość budynków historycznych oprócz sakralnych) to murowane domy mieszkalne z przełomu XIX/XX w. i ceglane lub drewniane budynki gospodarcze z tego samego okresu.	Teren kościoła i cmentarz przykościelny: katolicki i protestancki.	Obszar całej wsi po skrzyżowanie lokalnej drogi z drogą Mątowy Wielkie.	Strefa od strony Starej Kościelnicy.
7	Pogorzała Wieś - chroniony układ przestrzenny ulicówki przywałowej.	Teren kościoła i dwa cmentarze: protestancki i katolicki.	Obszar całej wioski z zabudową i siedliskami.	–

8	Stara Kościelnica - ochronie podlega układ przestrzenny owalnicowy.	Teren cmentarza z kościołem i dzwonnicą.	Teren cmentarza z kościołem i dzwonnicą.	Od strony Gnojewa.
9	Stara Wisła- układ ulicowo – placowy.	–	Obszar całej wioski. Należy przywrócić zwarty układ ulicowo – placowy przez zaakcentowanie placu tj. uzupełnienie ściany zachodniej parterowym domem jednorodzinnym, wolnostojącym. Jakkolwiek naturalnymi granicami rozwoju wsi są kanały od północy i południa..	–

4) Strefy archeologiczne

Wg Raportu o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego – Gdańsk 2006 r. (autorzy rozdziału II „Środowisko przyrodnicze i kulturowe": na rys. II.5 – wskazują liczbę stanowisk archeologicznych w gminie Miłoradz od 0-100. Również w pkt 2.1.3. „Dziedzictwo archeologiczne" (autorstwa Danuty Król, Iwony Kozerskiej) nie wymienia się gminy Miłoradz. Generalnie wymienia się Żuławy Malborskie Wielkie jako obszar o wysokich walorach dziedzictwa kulturowego.

Strefa **WO** – obszary ochrony archeologicznej i obserwacji archeologicznej oraz częściowej ochrony stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami, **zgodnie z przepisami odrębnymi**.

Większość zlokalizowanych stanowisk archeologicznych znajduje się wokół wsi. Na szczególną uwagę zasługują duże osady z okresu wpływów rzymskich w Miłoradzu oraz w Mątowy Małe – osada późnośredniowieczna położona w pobliżu murowanego reliktu – folwarku krzyżowego.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

Lp. /nr na rys.	Miejscowość	Opis
1.	**Kończewice**	Lisia Góra, osada rzucewska schyłek neolitu początek brązu, osada łużycka okres halsztat C/D, osada wielbarska okres wpływów rzymskich
2.		osada, okres średniowiecza XIV-XV w., kościół gotycki z XIV w.
3.	**Gnojewo**	Osada, okres średniowiecza XIV-XV, częściowo zniszczony kościół gotycki z końca XIV w. oraz gotycka kapliczka przydrożna z tego samego wieku
4.		Osada, kultura wschodniopomorska, wczesna epoka żelaza. Na wzniesieniu zwartym „Góra Wiatraczna" z drugiej połowy Xix. Odkryto ułamki naczyń (ślad domostwa wraz z fragmentami ceramiki z wczesnej epoki żelaza.
5.	**Stara Kościelnica**	Ślad osadniczy, kultura średniowieczna z XIV-XVw.
6.		Ślad osadniczy, kultura średniowieczna z XIV-XV w.
7.		Ślad osadniczy ze średniowieczna z XIV-XV w.

8.	**Bystrze**	Ślad osadniczy, kultura średniowieczna z XIV-XVw.
9.		Ślad osadniczy, wczesne średniowiecze i późne średniowiecze.
10.	**Mątowy Wielkie**	Osada z okresu wpływów rzymskich kultura wielbarska, ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza kultura prapolska, ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
11.		Ślad osadniczy okres nowożytny, ślad osadniczy z późnego średniowiecza
12.		Osada z okresu wpływów rzymskich, kultura wielborska
13.		Ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich oraz okresu nowożytnego
14.		Punkt osadniczy z okresu nowożytnego
15.		Ślad osadniczy z okresu późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego.
16.		Punkt osadniczy z okresu nowożytnego
17.		Punkt osadniczy z okresu późnego średniowiecza oraz osada z okresu nowożytnego
18.		Ślad osadnictwa z późnego średniowiecza
19.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
20.		Ślad osadnictwa z późnego średniowiecza
21.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
22.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
23.	**Mątowy Małe**	Ślad osadnictwa z późnego średniowiecza
24.		Osada i punkt osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
25.		Osada z późnego średniowiecza – na terenie zaznaczonym na rysunku studium natrafiono na średniowieczne założenia obronne. Są one zachowane jako kilka odcinków muru wniesionego w wątku polskim z cegły gotyckiej-placówki. Górne partie muru powstały zapewne w czasach nowożytnych gdyż cegłą w nich wydaje się być wtórnie użytą a zaprawa jest cementowo-wapienna, natomiast w partiach niższych mury są bez wątpienia średniowieczne murowane na zaprawie wapiennej.
26.		Ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i późnego średniowiecza
27.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
28.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
29.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
30.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
31.		Ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza
32.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich, kultura wielobarska
33.		Ślad osadnictwa z późnego średniowiecza oraz z okresu nowożytnego

34.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
35.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
36.		Ślady osadnictwa z późnego i wczesnego średniowiecza oraz punkt osadniczy okresu nowożytnego
37.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
38.		Ślad osadnictwa, kultura wielbarska z okresu wpływów rzymskich
39.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz okresu nowożytnego
40.		Osada z okresu wpływów rzymskich, znaleziono części ceramiki wczesnośredniowiecznej datowanej na XIII w.
41.		Ślad osadnictwa okres nowożytny
42.		Ślad osadnictwa, kultura wielbarska z okresu wpływów rzymskich
43.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i okresu nowożytnego
44.		Ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza XIV-XV w., punkt osadniczy z okresu nowożytnego XVI-XVIII
45.	**Pogorzała Wieś**	Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i okresu nowożytnego
46.		Ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i nowożytnego i średniowiecznego.
47.		Ślad osadnictwa z późnego średniowiecza
48.		Ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza XIV-XV w., punkt osadniczy z okresu nowożytnego XVI-XVIII
49.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
50.		Osada z okresu rzymskiego, ślady osadnictwa z wczesnego średniowiecza IX-XI oraz osada średniowieczna z XIV-XVw. Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza XIV-XV i okresu nowożytnego XVI-XVIII
51.		Ślad osadnictwa z późnego średniowiecza
52.		Ślady osadnictwa z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
53.		Ślad osadnictwa z okresu późnośredniowiecznego
54.		Ślady osadnictwa z okresu późnośredniowiecza i nowożytnego
55.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
56.		Ślad osadnictwa z okresu późnośredniowiecznego
57.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
58.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
59.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
60.	**Miłoradz**	Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
61.		Osada kultury wielbarskiej z okresu wpływów rzymskich, ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
62.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
63.		Ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i nowożytnego, kultura wielobarska

64.		Osada kultury wielbarskiej z okresu wpływów rzymskich, ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
65.		Ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i nowożytnego, kultura wielobarska
66.		Ślad osadnictwa okres wpływów rzymskich
67.		Ślad osadnictwa okres wpływów rzymskich
68.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
69.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
70.		Ślad osadnictwa okres nowożytny
71.		Ślady osadnictwa z okresu późnośredniowiecza i nowożytnego
72.		Ślady osadnictwa z okresu późnośredniowiecza i nowożytnego
73.		Ślad osadnictwa z okresu późnośredniowiecza
74.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i nowożytnego
75.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i nowożytnego
76.		Ślady osadnictwa – kultura wielbarska i prapolska, okres wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza, osada późnośredniowieczna
77.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i nowożytnego
78.		Ślady osadnictwa pierwsza z kultury prapolskiej z okresu wczesnego średniowiecza, kolejne z okresu późnego średniowiecza oraz nowożytnego
79.		Ślad osadnictwa z okresu nowożytnego (neolit?)
80.		Osada późnośredniowieczna, ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
81.		Ślady osadnictwa z okresu późnośredniowieczna i nowożytnego
82.		Ślady osadnictwa z okresu późnośredniowieczna i nowożytnego
83.		Ślady osadnictwa z okresu późnośredniowieczna i nowożytnego
84.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich, oraz dwie osady z okresu późnego średniowiecza i nowożytnego
85.		Ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
86.		Dwie osady z okresu późnego średniowiecza i nowożytnego
87.		Ślad osadnictwa z okresu późnośredniowieczna
88.		Ślad osadnictwa z okresu późnośredniowieczna
89.		Ślad osadnictwa z okresu późnośredniowieczna

Na terenie stref obowiązuje:

- uzgadnianie i opiniowanie wszelkich zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi przez odpowiedni organ* ds. ochrony zabytków,
- przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków.

Oprócz działań ochronnych wszystkie obiekty zabytkowe winny być poddane szczególnej opiece zarówno ze strony władz samorządowych jak i państwowych. Środki na restaurację, konserwacje, są niewystarczające,

w związku z czym konieczne jest większe wsparcie finansowe organów państwa.

*Przez odpowiedni organ należy rozumieć : Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków (PWKZ) w Gdańsku, w zakresie archeologii w porozumieniu z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.

1) Urzędy na terenie Gminy: Urząd Gminy Miłoradz – w budynku oprócz siedziby Urzędu znajdują się: Urząd Stanu Cywilnego i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
   Urzędy Pocztowe : w Miłoradzu i Kończewicach.

2) Oświata (wg danych Gminy – na koniec 2007 r.) :
   Podstawowe zadania z zakresu oświaty są realizowane w następujących miejscowościach i obiektach:

   a) Miłoradz:
      - Zespół Szkolno – Przedszkolny, składający się z oddziału przedszkolnego i oddziału zerowego oraz 6 oddziałów szkolnych. Do Zespołu uczęszczają dzieci z pobliskich sołectw: Mątowy Małe i Wielkie, Miłoradz, Pogorzała Wieś, i Stara Kościelnica,
      - Gimnazjum Publiczne im. Janusza Korczaka,

   b) Kończewice:
      - Szkoła podstawowa, składająca się z oddziału przedszkolnego i 6 oddziałów szkolnych. Do szkoły uczęszczają dzieci z sołectw: Kończewice, Bystrze, Gnojewo i Stara Wisła.

3) Kultura:
   Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Miłoradzu - w jego skład wchodzą świetlice wiejskie w sołectwach: Miłoradz, Kończewice, Stara Kościelnica, Mątowy Wielkie, Bystrze, Pogorzała Wieś. W budynku GOKiS znajduje się : świetlica, biblioteka z czytelnią.

4) Ochrona zdrowia:
   Ośrodki zdrowia w Kończewicach i Miłoradzu – „Primed" NZOZ,

5) Sport i turystyka:
   Gmina posiada stadion gminny w Miłoradzu o pow. ca 1,77 ha, na którym znajdują się : boisko do piłki nożnej, bieżnia, trybuny, boisko treningowe, kort wielofunkcyjny, rzutnie do kuli i oszczepu, skocznie oraz parkingi i ciągi komunikacyjne. Oprócz tego są wiejskie boiska w Kończewicach, Mątowach Wielkich i Starej Kościelnicy.

Krajobraz gminny jest zdeterminowany przez jej wiejski charakter. Podstawowe walory, jakie mogą być wykorzystane to uroki krajobrazu, równinna rzeźba terenu, czyste powietrze, spokój tradycje historyczne.

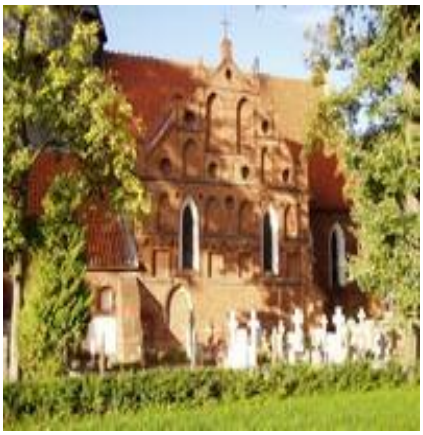

Kościół w Starej Kościelnicy

W ramach turystyki godne polecenia są wszystkie wymienione wyżej w rozdziale 7 zabytki a także znajdujące się obiekty kultury materialnej i obszary przyrodnicze, objęte ochroną: piękne zabytki, Rezerwat przyrody Las Łęgowy nad Nogatem, Rezerwat przyrody Mątawy, Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Nogat, Środkowożuławski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Natura 2000, 14 pomników przyrody – przepiękne stare drzewa (dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, topole białe).

Warto wspomnieć, iż w gminie Miłoradz (w Mątowach) żyła błogosławiona Dorota z Mątów, wizjonerka z darem uzdrawiania.
Z pobudek religijnych poprosiła o zamurowanie jej w celi znajdującej się w katedrze kwidzyńskiej. Po niespełna 14 miesiącach męczarni zmarła w czerwcu 1394 r. Jej beatyfikacji dokonał Papież Paweł VI 9 stycznia 1976 roku. Jest patronką Pomorza.
Jej sanktuarium mieści się w XIV-wiecznej świątyni w Mątowach Wielkich i jest miejscem pielgrzymek.

Sanktuarium Błogosławionej Doroty z Mątów

ruiny kościoła w Gnojewie z XIV wieku

Piękno i specyfikę Żuław Wiślanych można podziwiać, przemierzając tereny gminy niebieskim "Nadwiślańskim szlakiem" pieszo-rowerowym oraz lokalnymi, gminnymi ścieżkami rowerowymi. Turystów kuszą okoliczne jeziora oraz pola namiotowe stanowiące bazę do wypadów krajoznawczo-turystycznych do pobliskich wsi i miast (Malbork, Tczew, Trójmiasto).
Wymieniony wcześniej Rezerwat jest nazywany też przez przyrodników *„Amazonią Europy”* . **Opisane walory przyrodnicze i kulturowe wskazują na duże możliwości rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej gminy, a w szczególności agroturystyki z uwagi na wiejski charakter gminy, w tym bazy – noclegowej i gastronomicznej.**

6) Ochotnicza Straż Pożarna funkcjonuje:
w Miłoradzu, Kończewicach i Mątowach Wielkich. Każda posiada remizę strażacką i samochody strażackie w pełni wyposażone.

7) Policja – na terenie Gminy działa dzielnicowy oddelegowany do obsługi całej gminy.

8) Mieszkalnictwo (wg danych GUS na 31.12.2006 r.) *Sanktuarium Błogosławionej Doroty z Mątów*

ZASOBY MIESZKANIOWE			
Mieszkania*	-	miesz.	942
** W roku 2002 zasoby mieszkaniowe zamieszkane, od roku 2003 zasoby mieszkaniowe wszystkie (zamieszkane i niezamieszkane).*			
Przeciętna powierzchnia użytkowa			
1 mieszkania	-	m2	75,1
na 1 osobę	-	m2	20,6
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:			
wodociąg	-	miesz.	925
ustęp spłukiwany	-	miesz.	817
łazienka	-	miesz.	804
centralne ogrzewanie	-	miesz.	694
gaz z sieci	-	miesz.	-
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania*	-	bud.	1
** Od roku 2003 nowe budynki mieszkalne oddane do użytkowania.*			
Mieszkania oddane do użytkowania			
mieszkania	-	miesz.	2
izby	-	izba	9
powierzchnia użytkowa mieszkań	-	m2	212

1995 - 2008 © Główny Urząd Statystyczny

Udział mieszkańców w rodzajach budownictwa :
- budownictwo wielorodzinne : ca 26 %,
- budownictwa jednorodzinne : ca 12 %,

- budownictwo zagrodowe : ca 62 %.

Na terenie Gminy nie występuje budownictwo spółdzielcze.
Budownictwo komunalne – to ok. 10 budynków stanowiących mienie gminne.

Przytoczone wyżej dane o warunkach i jakości życia mieszkańców wskazują, iż na terenie gminy władze samorządowe mają dużo do zrobienia, szczególnie w zakresie poprawy jakości w życiu codziennym, szczególnie w zakresie jakości mieszkań.
Gmina nie jest zgazyfikowana, nie wszystkie mieszkania posiadają centralne ogrzewanie, łazienki, toalety.
Wiele budynków mieszkalnych wymaga remontów elewacji, dociepleń.

- **Ponieważ Gmina Miłoradz jest gminą typowo rolniczą konieczne jest zaktywizowanie mieszkańców dla podniesienia standardu życia poprzez organizację np. szkoleń wskazujących na możliwości rozwoju tkwiące w samej gminie i jej otoczeniu. Należy wzmocnić działania zmierzające do rozpropagowania wspaniałych warunków przyrodniczych gminy i możliwości wykorzystania tych zasobów wśród mieszkańców i osób przyjezdnych, ponieważ jest to duży potencjał gospodarczy, dotąd nie wykorzystany.**

KIERUNKI ROZWOJU ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I USŁUGOWEJ:

Należy położyć nacisk na działalność modernizacyjną oraz humanizację istniejącej zabudowy mieszkaniowej oraz realizację nowych zespołów przy uwzględnieniu następujących zasad i preferencji dla regionalnej architektury żuławskiej:

a) Przyjmuje się, że zasada wykorzystania istniejących rezerw w obrębie istniejącej zabudowy miejscowości jest najkorzystniejszą formą pozyskiwania terenów pod nowe zainwestowanie.
Oprócz wyznaczonych terenów dla różnych funkcji w obrębie i w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy dopuszcza się w ograniczonym zakresie realizację zabudowy mieszkaniowej i usługowej na terenach rolnych, za wyjątkiem zabudowy na gruntach rolnych szczególnie chronionych. Przy tworzeniu nowej zabudowy zagrodowej na terenach rolnych należy wykorzystać grunty o jak najniższej bonitacji.
W rejonie obszarów położonych w bliskości terenów przyrodniczych chronionych, należy preferować uprawy ekologiczne oraz zabudowę siedliskową z możliwością prowadzenia usług agroturystycznych.

b) W ramach działań należy poprawić wartość użytkową mieszkań, zrealizować ocieplenie budynków, zracjonalizować gospodarkę cieplną, wprowadzić zmiany jakościowe w architekturze w nawiązaniu do cech architektury żuławskiej, poprawić zagospodarowanie terenu i zieleni w dostosowaniu do aktualnych potrzeb. W pierwszej kolejności należy proces ten przeprowadzić w Miłoradzu z uwagi na prestiż siedziby gminy.
c) Konieczne jest wyeliminowanie stosowania projektów niezgodnych z cechami architektury regionalnej obszaru gminy. Zakaz stosowania dachów płaskich, asymetrycznych i czterospadowych.
d) Należy promować modernizację i porządkowanie zabudowy siedliskowej, jednorodzinnej, usługowej i produkcyjnej we wszystkich miejscowościach. Eliminować obiekty dysharmonizujące krajobraz i wszystkie formy zabudowy chaotycznej.

Ustala się podstawowe warunki dla zabudowy projektowanej:

a) wysokość budynków – do dwóch kondygnacji łącznie z dachem, dachy wysokie lub podniesione, kryte dachówką lub materiałami dachówko podobnymi,
b) zabudowa o wysokości powyżej 2 kondygnacji (także z dachami stromymi) wymaga uzasadnienia krajobrazowego,
c) wyklucza się tworzenie nowych kompleksów zwartej zabudowy wielorodzinnej,
d) obiekty usługowe, produkcyjne i składowe podlegają takim samym rygorom jak zabudowa mieszkaniowa; zabudowa siedliskowa i letniskowa podlega rygorom jak podstawowa mieszkaniowa.
e) dopuszcza się ewentualne odstępstwa pod warunkiem uzasadnienia właściwego wkomponowania w krajobraz w uzgodnieniu z WKZ.

Strefa zabudowy letniskowej i agroturystycznej.

W celu zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy i aktywizacji części miejscowości, wyznacza się następujące strefy do realizacji zabudowy letniskowej UT, (w tym agroturystyki w budownictwie zagrodowym - MR) :
a) w obrębie wsi Mątowy Wielkie i Mątowy Małe – w strefie przywałowej – zespół zabudowy letniskowej na działkach o powierzchni ca 0,5 ha, na terenach niezabudowanych oraz przy jeziorze,
b) w obrębie wsi Cyganki – zespół jw.
c) w obrębie wsi Pogorzała Wieś – wzdłuż dróg, jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub adaptacje istniejącej zabudowy zagrodowej,
d) w obrębie wsi Bystrze - jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub adaptacje istniejącej zabudowy zagrodowej,
e) w obrębie wsi Gnojewo – poza wsią w rejonie jeziora.

Warunkiem realizacji zabudowy letniskowej jest ścisłe przestrzeganie zasad tradycji zagród żuławskich w układzie przestrzennym i w architekturze.
Zabudowa działek nie może przekroczyć wielkości podwórza zagród rolniczych. Pozostałą część działki przeznacza się na zieleń oraz sady. Działki o ustalonej wielkości ca 0.5 ha nie powinny podlegać wtórnym podziałom.

9. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

1) Powodzie - stanowiące zagrożenie naturalne.

Cały obszar gminy Miłoradz, ze względu na swoje położenie, w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej jest zagrożony powodzią.
Zagrożenie występuje szczególnie od strony rzeki Wisły – zagrożenie obejmuje ca 80,1 % obszaru Gminy – co stanowi ca 7 514 ha.
Szczególne zagrożenie występuje w okresie spływu wód wiosennych i letnich, szczególnie w sytuacji wysokich stanów wody w Zatoce Gdańskiej. W okresie podniesionych stanów wody w rzece Wiśle obserwuje się liczne przesięki pod stopą wałów , szczególnie w miejscowości Mątowy Małe.
Wały przeciwpowodziowe wymagają stałych prac konserwacyjnych.
Stan obwałowań jest aktualnie dość dobry, lecz wymaga stałej konserwacji.
Wały przeciwpowodziowe mają długość 16,1 km.
Drogi prowadzące wzdłuż wałów przeciwpowodziowych oraz wszystkie drogi łączące je z drogami powiatowymi uznaje się za drogi ewakuacji ludności w razie klęski żywiołowej.
Wszystkie studnie ujęć lokalnych – w razie klęski żywiołowej – spełniać będą rolę studni awaryjnych. Należy je zabezpieczyć przed dostępem osób nieuprawnionych.
Melioracje wymagają stałej konserwacji (odmulanie, obkoszanie i hakowanie), ponieważ spełniają dużą rolę w czasie powodzi oraz suszy. Środki na wykonanie w/w prac są niewystarczające. Powoduje to niedrożność systemu melioracyjnego, co w konsekwencji negatywnie wpływa na rolę jaką mają spełniać a także na poziom produkcji rolnej.
Zagrożeniem występującym obok powodzi są ekstremalne stany pogodowe, jak bardzo silne wiatry, długotrwałe i intensywne opady deszczu lub śniegu. Zapobieganie ekstremalnym stanom jest właściwie niemożliwe, a likwidacja skutków jest kwestią organizacyjną.
Kierunki: <u>ochronie planistycznej podlegają urządzenia i obiekty ochrony przeciwpowodziowej, takie jak</u>:
a) wały przeciwpowodziowe,
b) zbiorniki retencyjne mokre i suche,
c) kanały ulgi,
d) przepompownie i wrota przeciwpowodziowe,

e) każdorazowo należy dokonywać analiz wpływu zagospodarowania przestrzennego na zagrożenia powodziowe w danej zlewni,
f) należy uwzględnić istniejące obiekty osłony przeciwpowodziowej pod względem możliwości przepustowej i zaprojektować ich dostosowanie do nowych potrzeb lub wprowadzić nowe,
g) planowanie przestrzenne na terenach zagrożonych powodzią pociąga za sobą ważne decyzje inwestycyjne dotyczące utrzymania, modernizacji i rekonstrukcji istniejących obiektów osłony przeciwpowodziowej; odpowiednie zapisy powinny się znaleźć w uchwalanych ustaleniach planów,
h) planowanie inwestycji na terenach zmeliorowanych powinno być dostosowane do istniejących systemów melioracyjnych, a jeżeli jest to niemożliwe, przewidywać ich odtworzenie na terenach odwadnianych mechanicznie,
i) nie należy i stosować podpiwniczeń, a lokalizacja obiektów planowanych nie może kolidować i urządzeniami melioracyjnymi. Zainwestowanie terenów zagrożonych powodzią powinno być poprzedzone lub co najmniej zsynchronizowane z realizacją urządzeń osłony przeciwpowodziowej w celu zmniejszenia spływu wód deszczowych z terenów zabudowanych. Należy przyjmować jako obligatoryjne, dokonywanie w planach miejscowych analiz możliwości wsiąkania wód opadowych do gruntu, budowy rożnego rodzaju zbiorników retencyjnych, retencji na "zielonych dachach", stosowania nawierzchni półprzepuszczalnych, wtórnego wykorzystania wód deszczowych itp, zagadnienia zagrożenia powodzią powinny stanowić element prognozy wpływu ustaleń planów zagospodarowania przestrzennego na środowisko.

2) Hałas :

Na terenie gminy nie ma dużych miast, dużych zakładów produkcyjnych, jak również ważnych ciągów komunikacyjnych, położonych wewnątrz gminy, stąd klimat akustyczny można tutaj uznać za bardzo dobry.

Na północy gminy przebiega droga krajowa nr 22, która będzie stwarzać pewną uciążliwość dla mieszkańców przyległych terenów oraz linia kolejowa a następnie obszar projektowanego parku elektrowni wiatrowych:

a) od dróg dopuszczalny poziom hałasu:
   55 dB w porze dziennej i 50 dB w poprze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
   60 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej dla zabudowy zagrodowej i mieszkalno-usługowej,
b) od linii kolejowej hałas ma niewielkie znaczenie z uwagi na mniejsze natężenie ruchu i oddalenie od zabudowy mieszkaniowej,
c) od elektrowni wiatrowych dopuszczalny poziom hałasu:

50 dB w porze dziennej i 40 dB w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
55 dB w porze dziennej i 45 dB w porze nocnej dla zabudowy zagrodowej i mieszkalno-usługowej.

3) **Emisje spalin:**
w Gminie nie ma przemysłu emitującego takie zagrożenia. Istnieją 2 źródła punktowe – kotłownia w Miłoradzu –w Zespole Szkolno- Przedszkolnym i kotłownia w Kończewicach – w Szkole Podstawowej.
W kierunkach przyjmuje się przejście na opał ekologiczny, najmniej uciążliwy dla środowiska.

4) **Promieniowanie elektromagnetyczne ;**
ma znikomy wpływ na terenie Gminy. Po stronie zachodniej przez tereny niezabudowane – przebiega niewielki odcinek linii energetycznej 400 kV.
Wzdłuż linii energetycznych należy zachować strefy ochronne przed oddziaływaniem elektromagnetycznym.
Szerokości tych stref od osi linii wynoszą:
dla linii 110 kV - 14,5 m,
dla linii 220 kV - 26 m,
dla linii 400 kV - 33 m
W strefach obowiązuje zakaz wznoszenia budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

5) **Uwarunkowania wynikające z obrony cywilnej:**
Dla potrzeb obrony cywilnej konieczne jest uwzględnienie lokalizacji studni awaryjnych, dróg ewakuacji ludności na wypadek klęsk żywiołowych, katastrof lub wojny, oraz schronów w podziemnych budowlach.
Dla potrzeb ochrony przeciwpożarowej sieć wodociągową istniejącą i projektowaną należy wyposażyć w hydranty zgodnie z wymaganiami Polskiej Normy PN-B-02836 (co 80-100 m) i zgodnie z ustaleniami Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej dot. rodzaju i sposobu posadowienia (naziemne lub podziemne).
Drogi dojazdowe do sztucznych i naturalnych zbiorników wodnych służących celom ochrony przeciwpożarowej (cieki wodne z zastawkami) powinny mieć nawierzchnię utwardzoną.

10. STAN PRAWNY GRUNTÓW

/ wg stanu na 31,.12.2007 r. – dane spr. Wydz. Geodezji, Kart. Katastru i Nier. Starostwa Powiatowego w Malborku /

	Ogółem powierzchnia Gminy	– 9 370 ha,
1)	grunty skarbu państwa z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	– 2 089 ha,
2)	grunty skarbu państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	– 16 ha,
3)	grunty wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości	– 316 ha,
4)	grunty gminne i zw. międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	– 2 ha,
5)	grunty osób fizycznych	– 5 089 ha,
6)	grunty spółdzielni produkcyjnych	– 86 ha,
7)	grunty kościołów i związków wyznaniowych	– 6 ha,
8)	grunty wchodzące w powiatowy zasób nieruchomości	– 16 ha,
9)	grunty spółek prawa handlowego itp.	– 1 719 ha,
10)	pow. wyrównawcza	– 31 ha.
	Razem powierzchnia geodezyjna	– 9 370 ha

/ wg innych danych – Gminy, sprawozdań i GUS pow. = 9 375 ha/

Niezbędne jest opracowanie specjalistycznego programu polityki rolnej mającej na celu podniesienie poziomu gospodarowania w rolnictwie, rozwój doradztwa agrotechnicznego oraz gminnego systemu gospodarowania gruntami.

11. SYSTEMY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ROZWOJU

Jako zasadę przyjmuje się prowadzenie sieci infrastruktury technicznej wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

1) Komunikacja kolejowa :

a) wzdłuż północnej granicy gminy przebiega zelektryfikowana dwutorowa magistralna linia kolejowa relacji Gdańsk – Tczew – Warszawa, z odgałęzieniami w Malborku na Olsztyn, Toruń.
Mieszkańcy Miłoradz mogą korzystać z najbliższego przystanku w sąsiedniej miejscowości Szymankowo w gminie Lichnowy.

Tereny kolejowe zamknięte: zgodnie z Decyzją nr 62 MI z dnia 26 września 2005 r. w sprawie terenów przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. MI. z 2005 r. Nr 11, poz. 72 ze zmianami) na terenie Gminy Miłoradz **nie występują**.

b) Przez teren Gminy przebiega nieczynny szlak kolejki wąskotorowej, który wcześniej służył do zwożenia buraków cukrowych do cukrowni

w Nowym Stawie. Po przejęciu tych funkcji przez transport samochodowy transport kolejką uległ likwidacji, a sama kolejka degradacji.
Układ torowy na terenie gminy (oraz całych Żuław) jest objęty ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
Z uwagi na znaczny stopień degradacji linii kolejkowej i małe jej szanse odbudowy, proponuje się po uzgodnieniach z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, przeznaczenie terenów linii na rozbudowę sieci dróg kołowych gminnych.

2) **Komunikacja drogowa – uwarunkowania i kierunki**

Sieć drogową w gminie Miłoradz tworzą: droga krajowa DK 22, drogi powiatowe, drogi gminne i pozostałe: wewnętrzne, śródpolne, zakładowe.
Znaczna część dróg na terenie gminy Miłoradz, za wyjątkiem drogi DK 22, jest w złym stanie technicznym, posiada niewłaściwe parametry, często ma nieutwardzoną nawierzchnię, szczególnie w zakresie dróg gminnych.
Wszystkie drogi gminne wymagają remontów, korekty przebiegu, przebudowy i dobudowy nowych odcinków.
Systematyczna modernizacja i rozbudowa sieci drogowej jest jednym z podstawowych warunków rozwoju gminy.
Planowana zmiana klasy drogi krajowej do klasy „S" /ekspresowa/ oraz planowana budowa obwodnicy miejscowości Malbork, której początek przyjęto na terenie gminy Miłoradz, w sposób istotny wpłyną na układ komunikacyjny gminy Miłoradz.

Zmiana klasy GP drogi krajowej nr 22 na klasę S oznacza między innymi, iż zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie) istnieje potrzeba spełnienia nw. warunków:
§ 9 ust. 1. W celu zapewnienia wymaganego poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego określa się następujące warunki podłączenia dróg, dopuszczalne odstępy między węzłami lub skrzyżowaniami oraz warunki stosowania zjazdów, przy czym przez odstęp między węzłami lub skrzyżowaniami rozumie się odległość między punktami przecięcia osi dróg na sąsiednich węzłach lub skrzyżowaniach:
ust. 2 droga klasy S powinna mieć powiązania z drogami klasy G (wyjątkowo klasy Z) i drogami wyższych klas, odstępy miedzy węzłami (skrzyżowaniami) poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 5 km, a na terenie zabudowy w granicach lub sąsiedztwie dużego lub średniego miasta – nie mniejsze niż 3 km; dopuszcza się wyjątkowo pojedyncze odstępy między węzłami (skrzyżowaniami) nie mniejsze niż 3 km poza terenem zabudowy, a

na terenie zabudowy – nie mniejsze niż 1,5 km, jeżeli potrzeby funkcjonalno-ruchowe takie odstępy uzasadniają, przy czym stosowanie zjazdów na drodze klasy S jest zabronione;

Planowana zmiana klasy drogi krajowej nr 22 (podwyższenie do klasy S) spowoduje wyraźne ograniczenie dostępności do tej drogi na terenie całej Gminy Miłoradz.

Na mapie studium przedstawiono propozycje zmierzające przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań do budowy czytelnego, sprawnego i poprawnego pod względem komunikacyjnym układu drogowego, w celu usprawnienia obsługi komunikacyjnej gminy.
Konieczną zatem jest przebudowa drogi gminnej DG 217-008, Stara Kościelnica – Kapustowo, do klasy technicznej G (droga główna) i połączenie jej przejazdem drogowym z drogą powiatową DP 2920G. Z tej drogi należy zapewnić właściwe podłączenie gminy Miłoradz do węzła „Miłoradz". Takie połączenie dróg zapewnia również właściwe połączenie relacji: Piekło – Miłoradz – Nowy Staw – Nowy Dwór Gdański – Stegna.
W związku z budową węzła „Miłoradz" nie możliwe jest utrzymanie istniejącego połączenia drogi powiatowej DP 2901G z drogą krajową S 22. **Przewiduje się zatem przedłużenie drogi powiatowej DP 2901G (wzdłuż drogi S 22) do połączenia przejazdem drogowym z drogą powiatową DP 2917G i zapewnienie w ten sposób dogodnego dostępu gminy Miłoradz do linii kolejowej normalnotorowej w miejscowości Szymankowo w gminie Lichnowy.**
Dla zapewnienia ciągłości drogi gminnej DG 217-005G, Gnojewo – Kończewice, przewiduje się budowę przejazdu drogowego na skrzyżowaniu z drogą krajową S 22.
Również ciągłość drogi powiatowej DP 2916G na skrzyżowaniu z drogą S 22 należy zapewnić poprzez budowę przejazdu drogowego, co ma istotne znaczenie dla zapewnienia właściwego połączenia gminy w kierunku miejscowości Tczew i Gdańsk.
Dla zagwarantowania bezpieczeństwa komunikacyjnego niezbędne jest zapewnienie właściwej szerokości wszystkich planowanych wiaduktów przechodzących przez drogę S-22 w granicach gminy, umożliwiających przepuszczenie również ruchu pieszego i rowe-rowego na wydzielonych ciągach.

Dla właściwego skomunikowania gminy Miłoradz z drogą S 22 koniecznym jest zaplanowanie drugiego węzła, węzła „Kończewice" na skrzyżowaniu obecnej drogi gminnej DG 217-006G..

Dla właściwego skomunikowania wewnątrz obszaru gminy przewiduje się przedłużenie drogi powiatowej DP 2904G do połączenia z drogą powiatową DP 2902G. Ma to istotne znaczenie dla połączenia z miejscowością Pogorzała Wieś, jednym z planowanych ośrodków rozwoju usług turystycznych.

SZCZEGÓŁOWY UKŁAD KOMUNIKACYJNY GMINY:

a) **droga krajowa Nr 22** - przez teren Gminy przebiega droga krajowa obecnie klasy **GP**. Zarządcą drogi jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad – Oddział w Gdańsku.
Droga prowadzi od przejścia granicznego do Rosji w Grzechotnikach do przejścia granicznego do Niemiec w Kostrzynie. Przebiega przez województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie i lubuskie.
Zakłada się przebudowę drogi krajowej nr 22 (poprzednio nr 50) z dostosowaniem do parametrów drogi ekspresowej S 22.

Zakłada się, że droga ta będzie posiadać węzły „Miłoradz" i „Kończewice" – poprzez te węzły będzie ona skomunikowana z całym układem drogowym gminy.
Drogi powiatowe i droga gminna krzyżować się będą bezkolizyjnie, wiaduktami nad drogą nr 22.
Przyjmuje się szerokość drogi S 22 w liniach rozgraniczających 50,0 m. Obiekty budowlane powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni 40,0 m zgodnie z art. 43 ust.1 ustawy o drogach publicznych.
Obsługa komunikacyjna przyległych terenów winna się odbywać poprzez układ dróg lokalnych bez bezpośredniego połączenia z drogą S 22.

b) **drogi powiatowe** /wg stanu na dzień 29 lutego 2008 r. – dane z Zarządu Dróg Powiatowych w Malborku/:

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	kilometraż		Ogółem /km/
			od	do	
1	2616 G	Lisewo – Kończewice	1+750	5+110	3, 360
2	2917 G	Lichnówki – Szymankowo – Gnojewo	7+750	8+690	0,940
3	2916 G	Kończewice – Mątowy Wielkie – Mątowy Małe	0+000	10+470	10.470
4	2902 G	Mątowy Wielkie – Miłoradz – –Kraśniewo	0+000	8+450	8,450
5	2903 G	Mątowy Małe w kier. drogi Mątowy Wielkie – Miłoradz	0+000	1+880	1,880

6	2904 G	Cisy– Pogorzała Wieś – Miłoradz	6+750	12+480	5,730
7	2901 G	DK 22 – Piekło	10+712	24+262	13,550
Razem w obrębie gminy Miłoradz			44,380		

c) drogi gminne – wg danych Gminy – stan aktualny:

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Stary nr drogi
1	217–001 G	Stara Wisła – wał rzeki Wisły	0916004
2	217–002 G	Stara Wisła – stacja pomp	0916011
3	217–003 G	Kończewice – Zakład Rolny	0916010
4	217–004 G	Kończewice – wał rzeki Wisły	0916003
5	217–005 G	Gnojewo – Kończewice	0916001
6	217–006 G	Kończewice – Bystrze	0916014
7	217–007 G	Stara Kościelnica – Gnojewo	0916007
8	217–008 G	Stara Kościelnica – Kapustowo	0916008
9	217–009 G	Bystrze – wał rzeki Wisły	0916002
10	217–010 G	Stara Kościelnica – Miłoradz	0916009
11	217–011 G	Bystrze – Rekowo	0916006
12	217–012 G	Mątowy Wielkie – droga przez wieś	0916012
13	217–013 G	Miłoradz – Pogorzała Wieś	0916005
14	217–014 G	Mątowy Małe	0916013

Aktualną numerację wszystkich dróg opisano na mapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

d) **drogi pozostałe** – wewnętrzne, zakładowe są to istniejące drogi, nie opisane numerycznie, w słabym stanie technicznym oraz polne.

e) **drogi rowerowe, piesze** – niebieski "Nadwiślański szlak" pieszo-rowerowy oraz lokalne, gminne ścieżki rowerowe. Wraz z rozwojem układu drogowego gminy winien następować systematyczny rozwój ścieżek rowerowych – turystycznych w oparciu o istniejące szlaki w sąsiednich gminach.

/Informacja nt. niebieskiego szlaku: z centrum wsi Piekło w kierunku północno-wschodnim, szlak wchodzi na polną ścieżkę biegnącą wałem rzeki Wisły - Leniwki, tzw. Mątowskim Cyplem położonym w widłach rzek Wisły Leniwki i Starego Nogatu. Trzymając się znaków szlaku niebieskiego dochodzimy do ściany lasu przylegającego z prawej strony do wału ochronnego Wisły. Widoczny z prawej strony las to rezerwat "Las Łęgowy nad Nogatem". Znaki szlaku umieszczone są tutaj na drzewach lub słupach telefonicznych. Poruszając się dalej w kierunku północno-zachodnim, po ok. 2 km dochodzimy do kolejnego rezerwatu - "Mątowy" położonego z prawej strony drogi.

Dochodząc do skraju lasu mijamy z prawej strony zabudowania leśniczówki Mątowy Małe znanej również pod nazwą Mątowy Dwór i dochodzimy do szosy asfaltowej biegnącej wzdłuż wału. Szlak niebieski biegnie tutaj wzdłuż szosy, lecz

zaraz po dojściu do zagajnika (ok. 1 km dalej), przy wsi Rosowo, gdzie szosa odbija w prawo, ponownie wchodzi na nadwiślański wał. Wał ochronny, którym idziemy jest tutaj szeroki i podwójny. Śledząc uważnie znaki szlaku niebieskiego dochodzimy do położonej u podnóża wału osady Cygany. Tutaj wał, którym szliśmy rozwidla się. Na rozwidleniu skręcamy w prawo i ścieżką dochodzimy do widocznych z prawej strony pozostałości założenia parkowego, w głębi, którego widoczny mur.

Na podstawie zapisów planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego wyznacza się:

- międzynarodową trasę nr 12 – Trasa Zamków Polski Północnej o przebiegu: Czarne, Człuchów, Chojnice, Konarzyny, Bytów, Sulęczyno, Kościerzyna, Stara Kiszewa, Skarszewy, Tczew, Malbork, Sztum, Gniew, Smętowo Graniczne

- regionalną trasę nr 118 o przebiegu: Ryjewo – Malbork – Tczew – Świbno.

Przebieg tras na terenie gminy Miłoradz przedstawiono jako zasadę (a nie przesądzony przebieg) prowadzenia ścieżek rowerowych na załączniku nr 2 do uchwały (mapa w skali 1: 10 000). Ostateczny przebiegi zostaną ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego bądź rozwiązane w trakcie przebudowy dróg na terenie gminy .

Droga Wodna – E-70.

Uchwałą Nr 1101/LII/06 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 23 października 2006 r. uchwalono Program rozwoju dróg wodnych Delty Wisły i Zalewu Wiślanego Pętla Żuławska Międzynarodowa Droga Wodna E-70. Program obejmuje zakres turystycznego wykorzystania dróg wodnych. W Polsce Droga będzie biegła przez województwa: pomorskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie.

Polski odcinek drogi wodnej E - 70 biegnie od Kostrzyna nad Odrą, później Wartą i Notecią do Bydgoszczy, a następnie Wisłą do Gdańska i do Mierzei Wiślanej oraz Elbląga. W Województwie Pomorskim obejmuje 25 gmin.

Stosownie do Uchwały Sejmiku Rada Gminy Miłoradz w dniu 4 września 2007 r. podjęła uchwałę Nr XI/60/07 w sprawie przystąpienia Gminy Miłoradz do projektu „Pętla Żuławska – Międzynarodowa Droga Wodna E-70" z zadaniem budowy przystani cumowniczych w sołectwie Pogorzała Wieś.

3) Obiekty obsługi dróg i podróżnych

Ustala się lokalizację dla obiektów obsługi podróżnych MOP III na terenach pomiędzy drogami: S 22, DP 2916G i DG 217-006G.

MOP III jest miejscem obsługi podróżnych o funkcji wypoczynkowej i usługowej wyposażonym w parkingi, stację paliw, stanowiska obsługi pojazdów, obiekty gastronomiczno – handlowe, obiekty

noclegowe oraz w zależności od potrzeb w agendy poczty, banku, biur turystycznych, biur ubezpieczeniowych.
Budowa MOP III stanowić będzie dość istotny impuls rozwojowy na tym terenie.
Warunkiem realizacji jest spełnienie wymogów określonych przez przepisy odrębne oraz nawiązanie do cech architektury regionalnej.

4) **Sieci wodociągowe** / wg stanu na 30.09.2007 r. – dane Gminy/:
Gmina jest zaopatrywana w wodę z ujęć podziemnych . Jest to woda czerpana z utworów kredowych i trzeciorzędowych. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi ca 38,2 km,
Sieć wodociągowa stanowi mienie komunalne : długość przyłączy – ca 11,14 km, ilość przyłączy – ca 931, do gospodarstw indywidualnych 340, ilość ujęć wody – 9.
Stopień zwodociągowania gminy wynosi 99%.

Wykaz ujęć :
- hydrofornia w Kończewicach – 2 ujęcia - obsługujące dodatkowo Bystrze i Starą Wisłę, długość sieci - 7,25 km,
- hydrofornia Stara Kościelnica - 1 ujęcie wody, dł. sieci - 4,35 km,
- hydrofornia Mątowy Wielkie – 2 ujęcia – długość sieci – 9,66 km, Jedno z ujęć zaopatruje Mątowy Małe.
- hydrofornia Mątowy Małe – 1 nieczynne ujęcie,
- hydrofornia Miłoradz – 3 ujęcia – długość sieci – 1,6 km, obsługujące dodatkowo Kłosowo i Pogorzałą Wieś
- hydrofornia Gnojewo – 1 ujęcie – długość sieci – 1,9 km.

Brak stacji uzdatniania wody, stan sieci jest zły, część sieci nadal pozostaje niewymieniona, pomimo, iż jest zbudowana z rur azbestocementowych.
Wymianę tych rur należy potraktować jako obowiązkową.

Zabezpieczenie przeciwpożarowe: istniejące systemy wodociągowe zabezpieczają potrzeby ppoż. poszczególnych miejscowości poprzez sieć hydrantów.

5) **Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków** / wg stanu na 30.09.2007 r. – dane Gminy/ :
Potrzeby całej gminy sięgają ok. 47 km sieci.

Obecnie skanalizowano około 65% - ułożono 31 km sieci grawitacyjno-tłocznej. Ścieki przepompowuje się do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni Miłoradzu poprzez 21 przepompowni ścieków. Przepustowość oczyszczalni wynosi 235 m^3/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Święta.
W ewidencji Gminy znajduje się 140 zbiorników bezodpływowych.

Przyjmuje się konieczność budowy systemu kanalizacji sanitarnej dla całej zwartej zabudowy na terenie gminy ze względu na eliminację istniejących zrzutów zanieczyszczeń oraz ich przenikanie do wód podziemnych i gruntu.

Przewiduje się rozbudowę oczyszczalni ścieków w Miłoradzu.
Dla oczyszczalni ścieków wyznacza się potencjalną strefę zagrożenia sanitarnego o promieniu 150,0 m.
Przyjmuje się, że w obrębie strefy obowiązuje ograniczenie realizacji zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi oraz ograniczenie produkcji rolnej na cele konsumpcyjne.
Ustalenie potencjalnej strefy zagrożeń nastąpi w oparciu o badania realnego skażenia środowiska wokół obiektów oczyszczalni .
Tereny poszczególnych ww. terenów i stref winny być tak wyznaczone, aby uciążliwość oddziaływania zamknęła się w granicach działki, do której inwestor ma tytuł prawny, zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska.
Alternatywnie przewiduje się odprowadzanie ścieków na oczyszczalnię w gminie Malbork.

Na terenach o rozproszonej zabudowie (w tym letniskowej) należy przyjmować obowiązek realizacji indywidualnych szczelnych zbiorników bezodpływowych bądź mini oczyszczalni (mini bloków) z wywozem ścieków przez specjalistyczny transport.
Ustala się zakaz :
- **rozsączkowania ścieków w gruncie,**
- **odprowadzania wszelkich zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i gruntu.**

6) Odpady:

f) gospodarka odpadami – obecnie nadal działające składowisko odpadów w Mątowach Małych nie ma pozwolenia na użytkowanie.
- Parametry: powierzchnia – 1,37 ha,
  stopień wypełnienia ca 80%,
  ilość przyjmowanych odpadów – ca 1300 m^3/rok,
  stopień zagęszczenia – ca 1,5.
- Elementy zabezpieczenia środowiska:
  lokalizacja w płytkim wyrobisku żwiru,
  miąższość złoża – 1-3 m,
  brak uszczelnienia niecki,
  brak drenażu ujmowania ścieków,

brak obwałowań niecki,
brak piezometrów kontrolnych.

- Zagospodarowanie terenu: droga dojazdowa z płyt bet. YOMB, żywopłot z krzewów, brak ogrodzenia,.
- Eksploatacja składowiska: w sposób przypadkowy, złoże bez kształtowania i przykrywania warstwa izolacyjną, brak monitoringu.

Składowisko położone jest w odległości ok. 1 km od granicy Obszaru Natura 2000 i doliny rzeki Wisły oraz ok. 2 km od rezerwatu Las Mątawski. Przeprowadzona w 2005 r. analiza badań przez GEOKONSULT wskazała na niewielkie potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych i powierzchniowych.

Gmina jest zobowiązana do stałego monitoringu. Składowisko przeznaczone jest do rekultywacji w ramach Regionalnego Systemu Gospodarki Odpadami Tczew.

b) wywóz śmieci – na terenie gminy działa Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej., który zajmuje się utrzymaniem sieci wod-kan, pracą oczyszczalni w Miłoradzu oraz nadzoruje gospodarkę odpadami.
Śmieci są wywożone prze trzy zewnętrzne firmy.
Gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów surowcowych - segregacja u źródła.
Odpady odbierane przez zewnętrzne firmy kierowane są do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Tczewie oraz składowisko w Świerkach.

7) Melioracje :

stan ewidencyjny urządzeń melioracji na terenie gminy wg wiosennego przeglądu na maj 2007 r. dokonanego przez ZMiUW Woj. Pom. w Gdańsku Terenowy Oddział w Nowym Dworze Gdańskim:

a) rzeki – 21,4 km:
   - rzeka Jeziorna Łacha – 14,12 km,
   - rzeka Mała Święta – 7,43 km,
b) kanały – 11,41 km:
   - Kanał A- Bystrze – 5,86 km,
   - Kanał L-Miłoradz – 5,55 km,
c) rurociągi – 0,74 km,
d) wał przeciwpowodziowy – 16,1 km – prawy wał Wisły,
e) stacja pomp – 1 szt – Nr 80 w Starej Wiśle,
f) budowle : - piętrzące i przelewy – 9 szt,
   - komunikacyjne – 54 szt,

- rowy objęte utrzymaniem – 399 km,

- zmeliorowane grunty orne objęte utrzymaniem – 4 978 ha
- zmeliorowane trwałe użytki zielone objęte utrzymaniem – 1282 ha.

Ogólna powierzchnia zmeliorowanych gruntów – 7 071 ha.

Bieżące coroczne potrzeby: okoszenie dna i skarp rzek i kanałów.
Bieżące coroczne okoszenie skarp i korony prawego wału rzeki Wisły, Bieżące i okresowe remonty stacji pomp, bieżące remonty strażnic wałowych w Mątowach Wielkich i Kończewicach.
Bieżące przeglądy stanu melioracji.
Ustala się, iż najważniejsze zadanie to utrzymanie systemu w ciągłej sprawności.
Obejmuje się ochroną wał przeciwpowodziowy rzeki Wisły i ustala się zakaz dokonywania rozbiórek. Ochrona wynika również ze względów ochrony historycznej i wartości technicznych.
W przypadku konieczności rozbiórki lub przebudowy należy bezwzględnie dokonać odbudowy wałów, szczególnie, gdy wymagają tego uwarunkowania hydrotechniczne. **Każda ingerencja dotycząca przebudowy itp. wymaga uzgodnień z Rejonowym Zarządem Gospodarki Wodnej zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi.**

Zmiany systemu melioracyjnego mogą być dokonywane wyłącznie na podstawie dokumentacji specjalistycznej, z uwzględnieniem ustalonych zasad ochrony konserwatorskiej i ochrony środowiska.
Naruszenie systemu melioracyjnego w trakcie realizacji inwestycji, w tym parku elektrowni wiatrowych wymaga doprowadzenia systemu do stanu pierwotnego na koszt inwestora w uzgodnieniu z Zarządem Melioracji.

8) Kanalizacja deszczowa:

Nie przewiduje się systemu scentralizowanego.
Ustala się, że sukcesywnie wszystkie tereny zwartej zabudowy wyposażone będą w kolektory kanalizacji deszczowej. Wszystkie końcówki kanałów odprowadzających wody opadowe do układu melioracyjnego, należy wyposażyć w stosowne do rodzaju zanieczyszczeń separatory. Obowiązuje zakaz innego odprowadzania wód deszczowych.
Odwodnienie dróg – powierzchniowe do rowów przydrożnych.

9) Elektroenergetyka :

Przez wschodnią część gminy przebiega istniejąca linia 400 kV, dla której strefa ochronna wynosi po 33 m od osi linii w obu kierunkach.

Obszar gminy zasilany jest z istniejącego GPZ – 110 / 15 kV Malbork, trzema liniami 15 kV.
W warunkach awaryjnych istnieje możliwość częściowego zasilania z GPZ Kwidzyn oraz GPZ Nowy Dwór.
Na terenie gminy istnieje kilkadziesiąt stacji transformatorowych, głównie słupowych, zasilanych z istniejących linii.
Stacje zasilane są odczepami napowietrznymi i kablowymi.
W miejscowości Szymankowo, tuż za płn. granicą gminy, jest stacja zbiorcza R-5216 (rozdzielnia 15 kV).
Należy uporządkować przebiegi sieci 15 kV i 0,4 kV. Należy eliminować trasy przebiegające ukośnie przez tereny rolne. Należy tworzyć lokalne korytarze infrastruktury technicznej, oparte o ciągi komunikacyjne, kanały i rowy, do których linie energetyczne powinny przebiegać równolegle.

Wzdłuż linii energetycznych należy zachować strefy ochronne przed oddziaływaniem elektromagnetycznym:
dla linii 110 kV - 14,5 m,
dla linii 220 kV - 26 m,
dla linii 400 kV - 33 m.
W strefach obowiązuje zakaz wznoszenia budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi.
Na terenie gminy w obrębach geodezyjnych Gnojewo, Stara Kościelnica, Miłoradz, Mątowy Wielkie lokalizuje się park elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą techniczną.
W obrębie parku elektrowni wiatrowych lokalizuje się GPZ.

10) Ciepłownictwo

Istniejące lokalne kotłownie centralnego ogrzewania/kotłownie szkolne/, należy wyposażyć w niezbędne urządzenia wymagane ze względu na ochronę środowiska.
Ustala się potrzebę sukcesywnej likwidacji źródeł ciepła, opartych o paliwo stałe na rzecz paliw gazowych i płynnych.
Wyjątek mogą stanowić te źródła ciepła na paliwo stałe, które gwarantują ekologiczne spalanie.
Zaleca się rozwój źródeł ciepła opartych o baterie słoneczne.

11) Telekomunikacja

Ustala się, że wszystkie miejscowości gminy będą sukcesywnie objęte siecią kablową. Decyzje o rozbudowie sieci będą podejmować operatorzy sieci telefonicznych w oparciu o zapotrzebowania abonentów. Sieci należy realizować równolegle do ciągów komunikacyjnych.

Stacje bazowe telefonii komórkowej mogą być realizowane na terenie gminy z wyłączeniem następujących terenów:
- stref ochrony konserwatorskiej,
- wszystkich terenów objętych różnymi formami ochrony środowiska,
- minimum 200 m od linii rozgraniczającej drogę krajową nr 22.

Każda lokalizacja wymaga uprzedniego wykonania analizy krajobrazowej i przestrzegania uzgodnionych warunków ekspozycji masztu antenowego.

12) Gazownictwo – gmina nie jest obecnie zgazyfikowana.

Na mapie Studium zaproponowano przebieg trasy gazociągu wysokiego ciśnienia od strony gminy Malbork.

Dopuszcza się gazyfikację gminy w oparciu o specjalistyczną dokumentację na bazie rurociągów średniego i niskiego ciśnienia.

12. WSPÓŁPRACA MIĘDZYGMINNA

Realizacja założonych w studium celów wymaga również współpracy między gminami żuławskimi, a mianowicie:

a) z gminą Tczew w celu stworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami,
b) z gminą Malbork w celu stworzenia możliwości alternatywnego wykorzystania oczyszczalni ścieków w Malborku dla potrzeb gospodarki ściekowej przyległych gmin,
c) z gminą Malbork i Miastem Malbork w zakresie doprowadzenia wód rzeki Nogat II klasy czystości,
d) z gminami Tczew, Malbork, Lichnowy w zakresie realizacji systemu tras rowerowych i rozwoju turystyki krajoznawczej.

13. ZADANIA RZĄDOWE

Na terenie gminy Miłoradz nie występują zadania rządowe.

14. OBSZARY DO SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1) Ustala się, że dla obszaru w obrębach geodezyjnych Gnojewo, Stara Kościelnica, Miłoradz, Mątowy Wielkie przeznaczonego na lokalizację

zespołu elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą techniczną należy wykonać miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.
Plan miejscowy winien ustalić m.in.:

- **ilość elektrowni wiatrowych i podstawowe dane techniczne, w tym wysokość obiektów,**
- **nieprzekraczalne linie zabudowy dla zespołu elektrowni wiatrowych i proponowane linie zabudowy dla poszczególnych wiatraków,**
- **miejsce lokalizacji GPZ,**
- **kierunek wyprowadzenia sieci energetycznej z terenu parku poprzez GPZ i podłączenia do linii WN 110 kV.**

Ścisłą lokalizację określą nieprzekraczalne linie zabudowy dla wież elektrowni wiatrowych oraz ich proponowane posadowienie. Poza liniami zabudowy funkcja terenu pozostaje utrzymana, teren w obrębie oddziaływani elektrowni wiatrowych w liniach zabudowy utrzyma funkcje rolne z zakazem zabudowy obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

2) **Proponuje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla niżej wymienionych obszarów:**

- obszar Miłoradz,
- obszar Kończewice,
- obszary Mątowy Wielkie i Małe,
- strefy zabudowy letniskowej i agroturystycznej, w tym pola namiotowe i biwakowe oraz usługi związane ze strefą,
- obszar MOP III,
- węzeł "Kończewice",
- tereny pod usługi w rejonie drogi krajowej S22,
- dla każdego terenu wymagającego zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zgodnie z przepisami odrębnymi.

Projektowane funkcje mieszkaniowe winny zawierać niezbędne funkcje usługowe.
Dla planów zagospodarowania przestrzennego miejscowości dopuszcza się opracowanie tych planów dla części obszaru. Podział winien wynikać z naturalnych granic w przestrzeni takich jak droga, rzeka, granica sołectwa, itp. i obszar taki nie powinien być mniejszy niż 5 ha. Analiza objęcia planem powinna wynikać z dogłębnej analizy przedmiotu opracowania planu i napływających wniosków w sprawie np. zmiany funkcji terenu.

15. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na podstawie analizy poszczególnych elementów uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych oraz elementów diagnozy stanu zagospodarowania terenów Gminę Miłoradz można określić jako gminę:

1) posiadającą korzystne położenie w obrębie Żuław Wiślanych na styku dwóch subregionów: Żuław Wiślanych i Dolnej Wisły, które przesądzają o wiodących funkcjach gminy, którymi są funkcje :
   a) rolnicze,
   b) krajoznawcze,
   c) rekreacyjne.
2) posiadającą dobre powiązania drogowe z ośrodkami miejskimi: Malborkiem oraz Trójmiastem, które wspomagają rozwój gminy. Sąsiedztwo ww. miast to dobre warunki korzystania z szerokiej gamy usług, możliwości poszukiwania pracy, co jednocześnie wymusza konieczność rozwoju infrastruktury technicznej na obszarze gminy, w tym dróg o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i lokalnym;
3) posiadającą doskonałe warunki do eksponowania ochrony przyrody i wzbogacania środowiska przyrodniczego w dolinie Wisły i Nogatu oraz potencjał obszarów i obiektów chronionych pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz równowagi ekologicznej;
4) posiadającą wolne tereny rozwojowe dla wprowadzenia nowych funkcji mieszkaniowych, turystycznych, gospodarczych i usługowych.

Główne problemy związane z rozwojem Gminy:

1) gmina powinna przede wszystkim postawić na modernizację i remonty dróg, ponieważ obecny stan nie gwarantuje wzrostu poziomu jakości życia mieszkańców i rozwoju gminy;
2) podniesienie standardu życia mieszkańców – poprawić wartość użytkową mieszkań, zrealizować ocieplenie budynków, zracjonalizować gospodarkę cieplną i ściekową;
3) szczególnej ochrony i ekspozycji dla rozwoju turystyki wymaga zachowanie dotychczasowych kierunków i sposobów zagospodarowania terenów o wysokich walorach krajobrazowych, podkreślających charakter i specyfikę tych walorów oraz cennych enklaw starej zabudowy i układów architektoniczno-krajobrazowych;

4) także szczególnej ochrony i ekspozycji dla rozwoju turystyki wymagają przestrzenie zachowanego krajobrazu przyrodniczego oraz nowoprojektowanych terenów przyrodniczych;
5) położenie gminy w sąsiedztwie Trójmiasta i Malborka również wskazuje na możliwości rozwojowe turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki z uwagi na rolnicze funkcje gminy;
6) gmina dysponuje właściwym potencjałem ludzkim – dużą ilością ludzi młodych, na których można oprzeć dalszy rozwój gminy, ale wymaga to wsparcia ze strony gminy;
7) konieczna jest właściwa ochrona wód podziemnych poprzez prawidłowe odprowadzanie ścieków z obszarów zabudowanych;
8) istotna jest ochrona i regulacja wód powierzchniowych, podnoszenie stanu czystości wód;
9)gmina powinna wykorzystać położenie na równinie aluwialnej wzniesionej niewiele nad poziom morza oraz występowanie silnych wiatrów, które ze względu na równinny i rozległy charakter obszaru nie napotykają istotnych przeszkód w postaci wyniesień terenu i zwartych zadrzewień.

16. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA KIERUNKÓW ROZWOJU

1) Główną oś rozwoju gospodarczego gminy stanowi droga krajowa nr 22 (docelowo S-22).Wzdłuż drogi wyznaczono strefę usług przemysłowych.
2) Drugim ważnym kierunkiem jest rozwój produkcji rolniczej w oparciu o istniejącą sieć osadniczą, szczególnie wokół miejscowości Miłoradz, Stara Kościelnica, Pogorzała Wieś i Kończewice.
3) Istotnym walorem rozwoju gminy jest historyczny układ zabudowy poszczególnych wsi, charakterystyczny dla Żuław oraz zabudowa kubaturowa i miejsca kultu religijnego wskazane w gminnej ewidencji i rejestrze wojewódzkiego konserwatora zabytków.
4) Szczególne położenie gminy mającej po stronie zachodniej rzekę Wisłę, a od strony południowo-wschodniej Nogat predestynuje ją do rozwoju turystyki w oparciu o przyrodnicze zasoby przyległych terenów a także istotne walory kulturowe.

W poszczególnych miejscowościach rozwój poszczególnych funkcji powinien się kształtować w sposób następujący:
kierunki oraz warunki zabudowy dla poszczególnych miejscowości zawarto na stronie 63 - 65 w KIERUNKACH ROZWOJU. Bardzo istotne jest wprowadzenie zmian jakościowych w architekturze w nawiązaniu do cech architektury żuławskiej;
istotne jest promowanie modernizacji zabudowy siedliskowej,

jednorodzinnej oraz usługowej i produkcyjnej w poszczególnych miejscowościach oraz eliminacja form zabudowy chaotycznej;
zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy i aktywizacji poszczególnych miejscowości poprzez wyznaczenie stref zabudowy letniskowej (w tym agroturystycznej) sportu i rekreacji w miejscowościach:
- w strefie przywałowej w obrębie wsi Mątowy Wielkie i Małe,
- w obrębie wsi Cyganki,
- w obrębie wsi Pogorzała Wieś,
- Gnojewo – strefa zabudowy letniskowej i turystycznej (w tym, agroturystyki) wokół jeziora,
- Stara Wisła – rozwój funkcji mieszkaniowej i usługowej na terenach popegeerowskich.

Wszystkie miejscowości sołeckie znajdują się w strefie „B" ochrony układów przestrzennych: Bystrze, Gnojewo, Kończewice, Mątowy Wielkie i Małe, Miłoradz, Pogorzała Wieś, Stara Kościelnica i Sta-ra Wisła. W części tych miejscowości znajdują się zabytkowe tereny objęte pełną ochroną konserwatorską jako strefa „A". Wszystkie tereny i strefy zawarte a także warunki ich ochrony zawarto w rozdziale 7 „stan i ochrona dziedzictwa kulturowego".

Ww. walory historyczne wskazują na ogromną wartość kulturową gminy Miłoradz i zasadność jej rozwoju w oparciu o ich wykorzystanie.

5) Uzasadnienie wprowadzenia na teren Gminy Miłoradz parku elektrowni wiatrowych zlokalizowanego w obrębach geodezyjnych Gnojewo, Stara Kościelnica, Miłoradz, Mątowy Wielkie, we właściwych odległościach od poszczególnych miejscowości, z powodu konieczności uniknięcia zakłócenia w utrzymaniu historycznego wizerunku poszczególnych wsi:

Energetyka wiatrowa jest jedną z najszybciej rozwijających się branży produkujących ekologiczną, zieloną energię elektryczną. Mając na uwadze troskę o środowisko naturalne oraz zobowiązania Polski związane z ratyfikacją Protokołu z Kyoto o Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, który wszedł w życie 16 lutego 2005 r., Minister Gospodarki zobowiązał zakłady energetyczne do zakupu energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Udział ten zwiększany jest w każdym roku i ma osiągnąć 10,4 % w 2010 roku.

Plany rządowe na 2010 rok:
2000 MW zainstalowanych w energetyce wiatrowej,
2,3% udział generacji wiatrowej w krajowym zużyciu energii,
Potrzebny przyrost mocy w latach 2006 - 2010: ponad 1800 MW, co oznacza potrzebę przyłączania ok. 450 MW rocznie.

Pod kątem mocy zainstalowanej w energetyce wiatrowej Polska nie jest jeszcze widzialna na mapie świata. Jesteśmy daleko za Niemcami, USA, Hiszpanią, Danią, Włochami, Wielką Brytanią, Holandią, Portugalią, Francją, Grecją, Szwecją, Irlandią… ale kraj nasz posiada duży potencjał rozwojowy!

W Studium Gminy Miłoradz, w celu ochrony terenów przyległych, zapisano konieczność opracowania planu miejscowego dla obszaru obejmującego teren lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz ze strefą negatywnego oddziaływania elektrowni wiatrowych, gdzie będzie obowiązywał zakaz zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi.

Lokalizacja farmy wiatrowej będzie miała też wymiar ekonomiczny dla gminy Miłoradz, związany z należnościami podatkowymi, płacowymi przez dwudziestoletni okres użytkowania farmy.

Procedura opracowania studium spełnia wymogi ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Projekt studium również został poddany procedurze Strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227).